

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Quæstio III. De argumentatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

desinat forma. Ergo etiam ut dicatur converti terminus formalis à Quo, non debet illa forma definere.

R E S P O N D E T U R. Disparitatem esse, Quia totum formaliter & in re, cum nihil aliud sit, nisi ipsæ partes unitæ, ad hoc ut dicatur totum definere, sufficit ut definant esse unitæ, hoc ipso enim jam non sunt totum, adeoque sufficienter jam ostenditur, per quid salvetur conversio totalis, adeoque mutetur totum, quam mutationem, pro genere aut assumit, aut supponit Conversionem. Ut autem salvetur conversio formalis, non poterit ostendi sufficiens transitus nisi dicatur definere ipse terminus formalis à Quo.

Adde tamen, licet interdum non dicatur forma conversa in aliam formam, & ita, non dicitur frigus conversum in calorem. Sed frigidum in calidum: bene tamen hoc etiam usurpatur; bene enim dico, etiam formam ligni conversam in formam ignis, licet etiam bene dicatur lignum conversum in ignem, quæ locutio magis est usitata, quia denominatio desumitur à principaliori, rationem autem principalioris, habet totum præ forma.

A S S E R O V. *In Eucharistia positis alterationibus, vi quorum desinit esse corpus Christi, sub speciebus sacramentalibus, non debet dici corpus Christi converti, in illud succedens totum.* Est assertum contra Lugonem hic Sectione decima qui cum distinctione loquitur, si sumatur corpus Christi pro toto illo, ex corpore Christi, & accidentibus conflato, converti illud. Verè enim desinit illud totum, & reliqua ad conversionem spectantia servantur. Si autem corpus Christi sumatur præcisè, tunc, vel potest procedi in sententia quæ reproductionem admittit, & sic certum est reproductum illud, quæ reproductum est, verè definere. In sententia autem reproductionem non admittente, non desinit. *Sed nostri asserti*

R A T I O est. Tum quia quamvis concedatur corpus Christi, quæ reproductum, definere, non tamen debet dici converti, quia usus communis, illi desicioni, non applicuit nomen conversionis. Tum quia idem Lugo citatus Sectione 9. ægrè fert numer. 155. ab Arriaga corpus Christi dici converti substantialiter in vermes, & quare ipse non ægrè id fert, dictum de Eucharistia, quo nomine, venit totum, conflatum ex corpore Christi & accidentibus panis. Tum quia, ut supra dicebam nihil commune, proprium corpori Christi, manet sub utroque termino & tamen vidimus supra, in utroque mutationis termino, manere aliquid utrique commune.

N E Q U E valet si dicas, quod illa accidentia quamvis non sint propria corporis Christi, sint tamen propria illius conflati ex corpore Christi & accidentibus; quia illa accidentia dicuntur esse propria alicujus, quæ illi debentur secun-

dū esse illius, eò, quod illa vel emanarit, vel produxerit, vel à generante sint illi provisa. Sic v.g. si albedinem Pauli transferat Deus in Petrum, non dicitur illi esse propria, sic nec illa accidentia dicuntur propria Eucharistia.

Q U Æ S T I O III.

De Augmentatione.

P R Æ M I T T O I. *In quo sit in presenti status quæstionis.* Et imprimis non est hic status Quæstionis de augmentatione latissime, & per quam quocunque modo fit aliquid majus; quali augmentatione augetur aqua, si cum altera cōtinuetur: Nec hic est Quæstio de rarefactione tantum, quia illa est solum species augmentationis, & convenire potest tam viventibus, quam non viventibus. Hic autem primò per se agitur de augmentatione solis viventibus. Rursus agendo de augmentatione solis viventibus debita, hæc in triplici ordine spectari possit. Primò ita, ut addatur aliquid substantiæ, sed non æquivalens ei, quæ deperdita supponitur, & hæc additio non debet appellari nomine augmentationis, sed potius nomine diminutionis. Secundò addi potest aliquid substantiæ, æquivalens deperditæ, & hæc appellari potest propriè status. Tertiò acquiri potest plus substantiæ, quam fuerit deperditum, & hoc propriè appellatur augmentatio.

P R Æ M I T T O II. *Quod non congruè referatur essentia augmentationis in motum unitivum quantitatis majoris.* Ratio præmissi; quia dantur partes entitativæ substantiis materialibus propriæ, exigitivæ quantitatis. Cur ergo non potius motus illi unitivus erit ad illas partes? Rursus, ponamus quod materia alimenti sit spoliata quantitate; ponatur, rursus quod in illam ita spoliata, agat nihilominus potentia augmentativa, idque per miraculum. Verè tunc fiet augmentatio partium entitativarum, & tamen non erit motus unitivus quantitatis majoris. E converso, ponatur quantitas alimenti, & non ponatur substantia alimenti, & per potentiam augmentativam addatur hæc quantitas, præexistenti viventis quantitati, erit motus unitivus quantitatis majoris, & non erit augmentatio. Quod ipsum probatur, quia augmentatio non est nisi fiat conversio in substantiam aliti, jam autem sola præcisè quantitas, cum non sit substantia, non potest dici, converti in substantiam aliti. Denique sicut datur augmentatio in quantitate, ita datur augmentatio in substantia, & cum hic agatur primo per se de augmentatione substantiæ, non debet illa per augmentationem accidentalem explicari.

D I C E S In oppositum esse Aristotelem primò de Generatione textu 4. ubi dicit quod caro, os, manus augeantur adveniente aliquo quanto.

R E S P O N D E T U R.

RESPONDETUR. Aristotelem non cognovisse separationem substantiæ ab accidentibus, & ex hac præsuppositione locutum fuisse, cuius oppositum supponit Christiana Philosophia. Vel ceterè loquitur hic & de augmentatione substantiali, & de accidentali; nam textu 41. ibidem augmentationem refert in quantam carnem, quanta autem caro, addita præexistenti, infert augmentationem & substantialem, & accidentalem. Quando autem adfertur tex. 34. in quo supponit Aristoteles, ratione quantitatis alimenti manentis, fieri illam augmentationem, id etiam non convincit: quia supponit quidem Aristoteles, quod maneat quantitas, sed supponit etiam, quod maneat materia, adeoque substantia alimenti, quam non pertinet, ex sententia Aristotelis, ad augmentationem non ostenditur. Eodem modo debet explicari primi Physicorum tex. 13. s. Physic. tex. 18. 2. de anima tex. 47. Posita autem distinctione substantialis & accidentalis augmentationis, distinguuntur realiter inter se, sunt enim separabiles, licet id non cognoverit Aristoteles.

PRÆMITTO III. *Non rectè explicari augmentationem, per productionem formæ, aut productionem novæ unionis.*

RATIO prioris partis est. Quia homo augetur in qua augmentatione, non producit formam rationalem. Ratio posterioris est. Quia hæc nova unio, vel est tantum inter formam, de novo productam, & inter materiam, & sic non dicit ullam augmentationem, sed solum generationem, vel est inter formam jam ante productam, & materiam de novo additam. Ostendit ergo quod illi ipsi præcisè unioni competat prædicatum augmentationis; ostendit per quid extrahatur ad rationem augmentationis; & hæc ratio potius ostendit rationem definitivam augmentationis. Ceterum in augmentatione quamvis debeat addi de novo aliquid materiæ, nam non esset unde deberet dici illa substantialis augmentatio; quamvis item illa materia debeat supponi in formata, vel formata, jam in ante producta, vel tunc de novoeducta; nam hic agitur de augmentatione viventis, cuius vita nulla est sine forma. Quamvis item supponatur unio nova formæ; nam, ut dixi, augmentatio perfici non potest, sine informatione; informatio autem sine unione, nihilominus.

PRÆMITTO IV. *Quod ratio formalis ultimò constitutiva augmentationis non sit actio terminata ad unitum unionum.* Est præmissum contra Oviedo hic puncto 7. num. 6.

RATIO est I. Quia compositum, non consistit formaliter, in ipsa productione unionis. Ergo nec augmentatio compositi, consistet formaliter in actione unitiva unionum, per quod enim constituitur compositum, per hoc constitui debet & augmentatio compositi,

cum nihil sit illa augmentatio nisi compositum additum.

RATIO II. Quia unio non est id quod augmentat; hic autem agitur, de eo quod augmentat. Assumptum autem probatur. Quia unio, tantum unit id, quod augmentat. Rursus, augmentatio accidentalis seu quantitativa, necessario est quantum quid, unio autem quæ talis, non est quid quantum; aliàs si quæ talis esset quid quantum, etiam unio spiritualis quæ saltem possibilis est, deberet esse quanta; quod enim entis quæ tali convenit, semper, & in omnibus inferioribus, illi convenit.

RATIO III. Quia possibile est compositum, imò in sententia modalium aliquorum, datur, cuius duæ uniones partiales; exigant uniri tertia, & tamen nemo inde infert, unionem illam unionum, esse augmentationem. Ergo ratio augmentationis, non consistit formaliter, in illa unionem unionum.

PRÆMITTO V. *Augmentationem accipere posse, vel pro termino, vel pro actione augmentativa.* Accipiendo augmentationem, pro Actione, ratio generica augmentationis, quæ sit communis, ad augmentationem substantialem, & accidentalem. Sic describi potest. Quod sit actio essentialiter ordinata ad faciendum majus. Si autem sumatur pro termino. Extractio ut Quod constituens majus. Restrictius autem loquendo, augmentatio substantialis pro actione sumpta, est motus ad ponendam majorem substantiam. Sicut proportionaliter, augmentatio accidentalis, est motus ad ponendum majus accidentaliter. Pro termino autem accepta augmentatio, si sumatur pro augmentatione substantiali, erit ratio ut Quod constituens majus substantialiter. In augmentatione autem accidentali, accidentaliter. Jam autem ratio communissima augmentationis, complectens tam augmentationem sumptam pro actione, quam sumptam pro termino, sic describitur. Est id quo fit majus. Ipsum autem, quo fit majus, duplex est, aut quo fit majus ut *Quo*; & hoc erit augmentatio, sumpta pro Actione, aut quo aliquid fit majus ut *Quod* & sumetur tunc augmentatio pro Terminò.

PRÆMITTO VI. *Quid non sit augmentatio.* Primo. Generatio non est augmentatio.

RATIO. Quia nihil dicitur generare seipsum, & tamen omne vivens vegetabile augmentat seipsum. Unde quando generans ponit genitum, non dicitur esse augmentatio. Rursus, Generatio dicitur esse à privatione ad formam, augmentatio à minori substantia, ad majorem.

An autem omnis augmentatio sic Generatio divisi sunt auctores. Affirmat Arriaga, negat recentior Suarez. Difficultas est resolvenda in diversis suppositionibus. Primò intelligendo au-

do augmentationem, quæ continuationem solum importat, nulla tunc est Generatio.

RATIO. Quia nihil hic producit, nisi continuatio, quæ continuatio per nos, nihil aliud est, nisi negatio terminorum. Secundò intelligendo augmentationem, quæ non solum continuationem, importat, sed supponit pro augmentatione non viventium, talis augmentatio, semper importat generationem. Ut cum augmentat se ignis, producendo alium similem. Tertiò supponendo pro augmentatione viventis, ea semper in materialibus, importat, productionem Formæ materialis, & in homine, modi materialis.

RATIO. Quia augmentatio non potest perfici sine informatione, quæ in materialibus, deposcit etiam productionem formæ: in homine autem, productionem modalitatis.

DICES. Actio illa continuativa debet habere aliquem terminum, qui assignari non potest. Si nihil in continuatione generetur.

RESPONDET Recentior Suarez, quòd actio illa, tendat in Terminum, non productum, sed continuatum, sicut & conversio quæ talis, tendit in terminum non productum, sed succedentem. Quæ responsio conformis est principiis nostris, sed enervat argumentum illud modali: ideo dari debere unionem substantialem, quia non assignaretur Terminus Generationis substantialis.

PRÆMITTO VII. Quotuplex sit augmentatio. Et dico. Aliam esse substantialem, aliam accidentalem, substantialis dividitur in augmentationem materialem, hoc est partium materiæ, & formalem, hoc est partium formæ, si sit divisibilis, & augmentationem modalitatum. Rursus alia est augmentatio, quæ viventibus; alia, quæ non viventibus competit. Augmentatio connaturalis viventium, vocatur nutritio. Dixi connaturalis, quia si fiat sine ullo motu viventis ab extrinseco, esset tunc verè augmentatio, licet non connaturalis. Augmentatio autem non viventium, si fiat per productionem novæ partis, vocatur aggeneratio; quomodo ignis se augmenrat. Si fiat absque productione novæ partis, vocatur simpliciter augmentatio, ut cum continuantur duo ignes, duæ guttæ, &c. Augmentatio autem viventium & non viventium, discernitur per hoc, ut scitur ex alibi dictis, quòd viventia augmentent se, per intusumptionem, non viventia autem, per solam appositionem & accretionem. Jam verò augmentatio accidentalis, dividi potest in quantitativam, & qualitatis.

Ad principale in hac materia punctum descendendo. *Sic*

Quomodo fiat augmentatio.

In hac Materia. *Difficultas prima est.* An augmentatio ita perficiatur, ut fiat per partem aliquotam. Certam, simul in instanti. *Secunda.* An fiat per partem proportionalem, ita ut augmentatio involvat prius & posterius in illa parte. *Tertia.* An hoc utrumque adhuc perficiatur, per interpositas morulas, vel non. Fieri augmentationem per partes proportionales tenent Conimbricenses Rubio, & post illos Oviedo. Fieri autem per partes aliquotas tenet Hurtado, Arriaga, recentior Suarez, Morillas admittit Arriaga, & ex parte Oviedo: negant alii, & post illos recentior Suarez. *Sic*

Punctum Difficultatis I.

Fundamenta utriusque partis.

Quod fiat augmentatio per partes aliquotas. **PRIMUM ARGUMENTUM** est ex Arriaga & Hurtado. Qui supponunt formam non posse induci, nisi in materiam, determinatæ magnitudinis, quo posito, sic argumentatur. Illa materia non fuit tota disposita simul, si non. Ergo prius una pars fuit ultimò disposita ad formam ignis v. gr. quàm altera: & tamen non prius habuit formam ignis, siquidem dicitur Augmentationem non fieri per partes aliquotas: hoc autem manifestè repugnat, quia quando est ultima dispositio ad formam ignis, necesse est ut ipsa forma inducatur, naturaliter enim petitur ab ejus dispositionibus.

RESPONDETUR. Omnis retorsionibus quas ponit Oviedo, aliam esse difficultatem, an tota materia sit simul disposita, & alia, an tota simul sit ultimò disposita tenendo ergo, quòd augmentatio fiat nonnisi, per partes proportionales, dicitur quòd non tota simul disponatur, sed per partes, licet tota simul disponatur ultimò, hoc sensu, quia non dispositio tot partibus, quot ad minimum materiæ in viventibus requiruntur, non dicitur ultimò disposita, jam autem nonnisi disposito toto minimo materiæ, dicitur esse capax formæ viventis. Hujus responsionis meminit etiam Oviedo controversia 5. puncto 4. paragrapho 2. qui etiam addit inter dispositiones ultimas, non solum esse tantam intensiorem, sed etiam tantam extensionem, quæ ex tensio non datur in eo, quòd est minus minimo requisito.

SECUNDUM ARGUMENTUM est, quòd proponit Arriaga & recentior Suarez petiit ab experientia. Quia scilicet videmus, sonum æqualiter audiri, in certa aliqua distantia, ab omnibus

bus qui in illa sunt, licet intra illam existant inæqualiter distantes. Ergo signum est, quod in illa certa distantia, producantur species æquæ simul.

RESPONDET Oviedo, species soni contrario carere, ac proinde in eodem instanti produci in tota sphaera activitatis. Hinc fit, ut contenti intra illam sphaeram, eodem tempore sonum audiant. Quod autem à longè citius videatur ictus, quàm sonus, id ideo fit, quia color & lux, majorem habent activitatis sphaeram, quàm sonus, & ipse sonus devolvitur ad auditivam, mediante moto aëre, qui non ita citò movetur, ut pervadat lux suum medium. Deinde dici potest quod etiam intra sphaeram activitatis soni, prius audiant sonum, qui sunt viciniiores, quàm qui sunt intra eandem sphaeram remotiores, quàmvis propter distantiam non notabilem, ea sensu percipi non possit. Quæ responsio tali imaginatione firmari potest, si sphaera activitatis soni, unius v. g. leucæ, collocetur in illa, per lineam rectam homines sonum excepturi; extra illam leucæ, sint alii itidem, per lineam rectam dispositi. Inter illum primum qui est extra sphaeram plenæ activitatis collocatus, & inter secundum itidem collocatum extra eandem sphaeram, non potest intercedere notabilis differentia, quàmvis defacto sit aliqua. Ceterum indubiè prius percipit sonum, immediate assistens sonoro, quàm is, primus est in secunda leuca, non quidem extra sphaeram simpliciter; collocatus tamen extra sphaeram plenæ activitatis. Ergo etiam idem dicendum est de illis contentis intra sphaeram activitatis, quod qui priores sunt, prius audiant, licet sensu percipi non possit differentia. Et sicut impulsus aëris, flabello factus, successionem habet, quàmvis intra certam sphaeram sentiri non possit, ita idem dicendum de sono.

Aliam experientiam adferunt Arriaga & Recentior Suarez, quia lux solis, si decreveret continenter, juxta majorem distantiam ab ipso sole, decrevisset, dum ad nos accedit prope in infinitum, quia sunt prope infinita distantia puncta, ad nos, ab illo, cum tamen videamus, maximam lucem produci à sole juxta nos.

RESPONDETUR. Ex illa interceptione punctorum, prope infinitorum probari multum quia probaretur, non illuminari æquè luminosè digitale spatium, cum etiam in illo interceptantur prope infinita puncta, referri ergo hoc debet in id principium, quàmvis. Succellivè minor lux producat in remotioribus à sole, quia tamen producit magna intensio, fit, ut juxta nos etiam sit magna lux.

TERTIUM ARGUMENTUM ex Arriaga. Qualitas materialis non potest existere in una superficie indivisibili hinc agens quàmvis virtutem habeat citius producendi in viciniore parte, quàm in remotiore; tamen quia non potest ita

indivisibiliter existere, sed requirit certam magnitudinem, non potest nisi in certa magnitudine nequalitatem producere.

RESPONDETUR. De hoc ipso quæri, cur in ipsa illa certa magnitudine, simul non producat rota qualitas.

Sunt alia argumenta pro hac sententia, sed illa vel supponunt heterogeneitatem graduum, aut infinitudinem partium.

Quod attinet ad fundamenta Contrarie partis.

I. RATIO est ex Oviedo hinc controversia 5. puncto 4. numero 46. Quia scilicet nullum est fundamentum quò probetur agens agere uniformiter, difformiter per partes aliquotas.

RESPONDERI posset: non esse etiam fundamentum, quare debeat agere opposito modo. Neque valet si dicas sufficere argumentum negativum, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate; adeoque nec modi agendi: Perfectior autem est modus agendi per partes aliquotas, quàm per proportionales. Non inquam valet, non enim apparet, hunc esse perfectiorem modum. Supponamus enim quod agens non nisi habeat vim agendi ad duas leucas, quid interest, si per partes aliquotas, vel proportionales agat, ad eum modum quo elemosynarius Principis habet jus dispensandi triginta aureos, majorne erit vis, si uni det totum vel si uni det quindecim, alteri quatuordecim, & ultimo unum. Tota ergo perfectio agendi, spectatur penes sphaeram ultimam, præcipue cum totum cumulum accipiendo, tam productorum per partes proportionales, quàm per partes aliquotas, æqualitas habeatur. Rursus, si taxa perfectionis est pensanda, ex vi agendi in parte potius aliquota, quàm proportionali, sequeretur, quod si luminosum aliquod, posset illuminare per leucas decem, per partes proportionales, minus perfectum lucidum esse, eo lucido, quod, non nisi ad duas leucas per partes aliquotas tamen produceret lumen.

II. RATIO est ex eodem. Et supponit, quod inter partes aliquotas aliquæ sint magis propinquæ, quædam magis remotæ. Supponit item, pars magis propinqua, magis intendatur, minus propinqua, minus intendatur; ex quo format argumentum. Ideo agens magis agit in hanc aliquotam partem, quàm in illam, quia est illi propinquior, sed similiter quæcunque proportionalis, est propinquior agenti præ alia sibi succedente. Ergo magis agit in illam, quàm in aliam, illi ipsi succedentem.

RESPONDETUR. Disparitatem esse quæ communiter adfertur, quia partes proportionales intra aliquotam A. contentæ, sunt intra sphaeram agendi non nisi uniformiter; jam autem pars aliquota B. non continetur intra sphaeram agendi uni-

di uniformiter, quod ipsum probatur, rejiciendo id in naturam agentis, quæ nobis in posteriori, per experientiam v. gr. de sono innotescit. Hinc illa causalis aliquota pars remotior minus intenditur, quia est remotior, non est adæquata sed quia non continetur intra spheram agendi uniformiter, neque est hoc immerito recurrere ad naturam agentium, quia experientiam illam de sono, non negat Oviedo. Illustrari hoc etiam potest. Quia etiam in vivente, non prius medietati minimi naturalis conjungitur forma, quam toti minimo, ita & in præfenti.

III. RATIO est. Accretio successivè fit; fit enim medio motu locali, est enim extensio ad majorem locum, quod si fit medio motu locali, fit per prius & posterius, adeoque successivè.

RESPONDETUR. Aliud esse, an aliquid fiat medio motu locali, & aliud, an fiat majorem locum occupando. Quod accretio, item nutritio fiat medio motu locali, falsum est, nam hic ut benè arguitur supponit prius & posterius, adeoque successione, quæ, non potest in nutritione respectu minimi materiæ salvari. Alia autem hæc est propositio, an in accretione, fiat extensio ad majorem locum, & hæc propositio est vera, pro statu naturali. Et certè anima rationalis, minimum materiæ non incipit informare per localem motum, nec Angelus totam spheram locabilitatis suæ, simul implendo, facit id per motum localem. Luminosum item spargit suam lucem, non per motum localem. Sed hæc omnia id præstant vi, quam habent ad tantum operandum in tanta sphaera, licet his competat extensio ad majorem locum vel minorem.

ADDO. Quando dicitur nutritio esse extensio ad majorem locum, qui occupari debeat per localem motum, si id accipiat de ipsa materia mutationis, hæc, licet supponatur in ante mota localiter, pro priori tamen, immediatè antecedenti ipsam unionem formæ viventis, jam supponitur immediatè præfens, adeoque non mota localiter. Si autem extensio ad majorem locum, sumatur ratione formæ, extendet se in illam materiam approximata nutritionis forma. Si nullo motu locali.

Quando autem Aristoteles primi. Physicorum textu 18. & octavo Physicorum textu 55. eam augmentationem dicit motum: vel non loquitur de motu locali, sed de motu convertente alimentum in substantiam aliti: vel si loquitur de motu locali, accipit augmentationem latius, prout involvit transmissionem & attractionem materiæ alimenti, quod non fit, sine motu locali. Quando autem S. Thomas innuit oportere augmentationem fieri successivè, nihil concludit, an debeat fieri per partes aliquotas, an per proportionales. Nam etiam si fieret per partes aliquotas, sicut illæ sibi succedunt, ita

& augmentatio per illas facienda, poterit successione habere.

Punctum Difficultatis 2.

Deciduntur Tenenda.

DICENDUM est I. *Augmentationem fieri per partes aliquotas.*

PROBATUR I. Si non fieret per partes aliquotas, ideo non fieret quia in partibus aliquotis, sunt partes proportionales proximiores & remotiores, quæ deposcunt ut fiat augmentatio per prius & posterius, sed id nequidquam probat: quia aer illuminatus habet partes priores & posteriores, locus item divisibiles, quem occupat Angelus. Item materiam, quam primò informat anima rationalis, & tamen ista omnia fiunt absque motu locali.

PROBATUR II. Inductio formæ substantialis viventis fit per partes aliquotas; hoc ipso enim non fieret secundum minimum necessarium requisitum. Ergo & augmentatio.

PROBATUR III. Argumento negativo; Cum tanta sit difficultas partium proportionalem, quantum fieri potest caveri debet, ne quidquam per eas explicetur, & in oppositum non urget ratio.

Restat aliud decidendū. An hæc augmentatio fiat per interjectas morulas, quæ difficultas est communis, sive augmentatio fiat per partes aliquotas, sive per proportionales, quia de utrisque inquiri potest, an fiat per morulas interjectas. Quando autem queritur, an agens agat per interjectas morulas, non est iste sensus: An si debeat producere formam substantialem, continuè eam producat, certè enim non continuè illam producit, nam prius hæc pars ligni ignitur, postea remotior ut sensus etiam docet. Hic item est sensus. An si successivè applicetur agens, successivè fiat effectus, & hoc enim certum est, hinc fit ut non simul totum orbem sol illuminet, quia successivè, ad diversas mundi partes applicatur. Sensus ergo tantum est: An conquiescat aliquando agens necessarium, quantumvis applicatum ad agendum; ita, ut illa quies, possit appellari morula interjecta.

DICENDUM est II. *Agens non agere per interpositas morulas.* Est conclusio post alios Recentioris Suarez & Pontii hæc disputatione 53. numero 10.

PROBAT I. Pontius, cujus

I. RATIO est auctoritas Aristotelis quinti Physicorum textu 39. ubi Philosophus docet, motum propriè dictum esse continuum, & tamen nullus motus, est magis propriè dictus, quam alterationis.

RESPONDERI potest. Agere illic Aristotelem, de motu locali, qui est propriissimè motus. Imò ibidem

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

itidem 8. Physicorum textu 20. dicit, quod afferere aliquid continuo alterari, sit valde manifestis adversari.

II. RATIO ejusdem est. Successio in qualitate oritur ex divisibilitate ipsius, ac qualitatibus sibi oppositis. Sed est divisibilis in infinitum. Ergo non potest ulla ipsius pars in instanti produci. Illa enim pars quæ produceretur, haberet plures partes, & consequenter haberet principium successionis.

RESPONDETUR I. potest. In principiis multorum continuum non componitur ex partibus in infinitum divisibilibus, sed ex punctis finitis. Sed quidquid sit de hoc, aliunde argumentum non convincit, distinguendæ enim sunt hæ duæ propositiones. Res divisibilis habet successionem entitativam. Et Res divisibilis non nisi divisibiliter, & successivè produci potest. Prior propositio est vera, posterior autem non probatur ab arguente.

III. RATIO Ejusdem est. Quia sequitur agens naturale debite applicatum passo, pro aliquo tempore nihil in ipso producere quod est absurdum.

RESPONDETUR aliqui huic argumento, quod posita illa morula intendatur non nisi effectus. *Hec responsio*

NON SATISFACIT. Quia fieri potest quod producat aliquid incapax intercessionis. Videtur item hoc esse mera divinatio. Deinde si potest tunc intendi effectus, cur & non produci.

RESPONDETUR alii II. Producit tunc dispositionem. *Sed hæc responsio*

NON SATISFACIT. Quia fieri potest, quod nulla alia prærequiritur dispositio, ut si primæ dispositiones producerentur, vel si nulla sit ad effectum requisita dispositio, v.g. ad ponendum lumen in aëre.

RESPONDETUR III. Posita debita dispositione agere agens, negabitur autem inter has debitas dispositiones, non esse interceptionem morularum. Nihilominus

PROBATUR II. Argumento negativo, quia scilicet ex una parte nulla experientia, & nulla ratio suadet requiri, vel tanquam dispositiones, vel tanquam modum agendi istas morulas. Ex altera parte necessarium agens, nisi sit impedimentum semper agit, quod impedimentum habere illud à morulis, nec ratio, nec experientia probat, per quod restauratur etiam ratio Pontii, ad negativum principium illam reducendo.

PROBATUR III. Iis rationibus, quæ allata in materia de Continuo, contra ejus morulas.

OBJECIT I. Arriaga. Si ignis applicatus alicui magnæ trabi, continenter omnibus momentis in eam operaretur, eam calefaciendo, in primo, verbi gratia, instanti primam superficiem, in secundo secundam, & sic de aliis, deberet tota trabs in ictu oculi usque ad finem calefieri, quia in ictu oculi, sunt tot instantia, quot superficies in una trabe, quia sol, in ictu oculi conficit unam vel duas leucas spatii, & in quolibet instanti non potest de novo conficere, nisi unicum indivisibile spatium. Ergo ignis singulis instantibus, unam superficiem de novo calefaceret, & in ictu oculi totam trabem percurrir.

RESPONDETUR. Supponit hoc argumentum aliquid, quod in nostris principiis est falsum, nempe trabem constare indivisibilibus. Sed etiam hoc posito, nondum convincit argumentum, quia fieri potest, ut in primo instanti propter resistantiam passi, non possit formam intentam producere, & propter limitatam agendi spheram, non potest agere in partem aliquotam, idque simul, sed non nisi successivè ad eam pervadendo, licet sine ulla morula desistentis actionis. Deinde hoc argumentum, dum probat suam sententiam, hoc ipso illam improbabilem reddit, quia si valet calculatio argumenti, sequitur infinite pluribus morulis, & instantibus otari ignem, & quodcumque agens necessarium, quam agat. Sequetur alia calculatione probos, demus lignum tripalmare, computetur quoties illud in duabus leucis contineatur, si ergo sol duas leucas conficit in ictu oculi, ignis calefacere debuisset illud lignum, minus ictu oculi, & citius, toties quoties, & quot partibus minus est lignum tripalmare, duabus leucis. Ergo si non ignescit illud lignum referendum est in morulas. Ergo istæ morulæ notabiliter perceptibiles, plures sunt quam instantia, quibus calefacit ignis. Ergo ulterius sequitur, quod plures, verbi gratia, plumas, vel fila tenuia non possit comburere ignis in illa duratione ictus oculi, quam comburere, quia habet plura instantia, in quibus non agit quam agit. Sequitur item, quod quamvis interdum possit tardius agere, non tantum ob morulas, sed etiam ob resistantiam passi, nonquam tamen poterit citius, quia habet præfixas velocitatis metas, per alligationem ad statas morulas. Sequitur item, quod interdum per plures morulas, quiescente igne, si illi applices intra illas morulas digitum, non sis illum adustus. Neque valet si dicas propter citissimam transactionem illarum morularum, reassumere actionem ignem, semperque

† (C)

sequi

sequi unctionem, quia hoc quidem experimur, sed si dentur morulae, experiri non deberemus, quia per plures incomparabiliter morulas sequitur, quod non peragatur unctio.

OBJICIT II. Idem: Sonus producit species sui ad certum spatium, & quidem in instanti, ut patet experientia, quia qui proximè adstant æquè primò vident ictum ac sonum, in partibus autem remotioribus, citius videtur ictus, quàm sonus; quod in aliud principium referri non potest, nisi quia illa species cessant ab operando, & postea operata sunt. Ergo potest agens naturale esse, quod non possit continenter operari.

RESPONDETUR. Missis aliorum responsionibus variis; negando ex eo tardius audiri sonum à remotioribus, quod species soni cessant ab operando. Explicationem autem, unde oritur illa successio, difficile reddunt hæc. Primò quia species secundæ, ut ita appellem, sphaeræ soni, sunt ejusdem rationis cum speciebus primæ, Ergo si in sphaera prima instantaneè producebantur, etiam in sphaera secunda instantaneè producentur. Si autem instantaneè producantur, cur tardius causant sui auditionem? Secundò quia in secunda sphaera audientes, æquè primò audiant, sive remotiores, sive propinquiores intra eandem sphaeram contenti. Ergo etiam in illa secunda sphaera tota, instantaneè produci debuerunt species. Tertiò si in prima sphaera per partes aliquotas, & non proportionales productæ sunt species soni, etiam in secunda sphaera, ita produci debent, unde ergo illa mora.

SUPPONO I. Dupliciter posse discursu de productione specierum audibilium; primò dicendo, sono producto, illum exemplo interire, & solas species, se se propagare. Secundò, sonum productum durare, eumque propagare species.

SUPPONO II. Posito quod dentur species soni, probabilius esse, quod ipse sonus producat sui species: Quia si ipsæ species producant alias species, non est ratio, cur alias species non producant, idque in instanti; non enim est major ratio de his, quàm de illis, si autem illas in instanti producant, causare deberet in instanti auditionem. Ergo per te falsum erit tardius percipi sonum, quàm ictum in secunda verbi gratia sphaera, cum utrumque æquè in instanti producat, & tamen oppositum docet experientia. Rursus, quando ostendi potest causa alicujus conservativa naturalis, ad eam potius recurri debet, quàm ut recurratur ad DEUM, cum ergo species soni indigeat causâ conservativa, & hæc referri possit in sonum, dicendum est, sonum species illas conservare, quod si illas poterit conserva-

re, poterit & causare. Deinde quando dubitatur, quæ sit causa alicujus effectus, si illius causa inveniri possit naturalis, potius illa assignanda est: Si autem indubium revocetur, an existat illa causa, signum à posteriori, & probatio illius existentia, erit causatio illius effectus. Quod si inter duas causas dubium sit à quânam ille effectus procedat, ab illa causa potius sentiendum est, illum effectum produci, à qua primò productus est, causas enim natura, cum potest, non multiplicat. Quod totum ad præsentem difficultatem applicando, dico potius in sonum revocari debere aliarum specierum productionem: quia primæ species ab illo primum productæ sunt, potestque esse signum à posteriori existentia illius, ipsa illa efficientia specierum, quæ si illi tribuatur, non multiplicabuntur causæ sine necessitate. Quia nec tribueretur vis succedentes species causandi, nisi lono, qui primò, etiam species audibiles produxit. Quod autem dicitur hic de productione specierum à sono, dici proportionaliter debet, quod lumen non propagetur ab alio lumine, sed à luminoso.

SUPPONO III. Posito quod sonus sit causa productiva, non tantum in prima sphaera, sed etiam in secunda specierum, non negandum est intervenire illic aliquem impulsus. Ratio quia quod sonus tormenti citius audiat, quàm sonus, qui ab ictu securis ligno impactæ editur, id commodius in aliud, quàm in impulsus referri non potest. Nam si in aliquid aliud referretur, referri posset in majorem activitatis sphaeram. Sed si quæras hujus ipsius causam, id commodissimè in impulsus referri, esset. Rursus, si quis apponat auriculam tubo surlatante alio, sentiet leviter auriculam suam percuti; posita autem vociferatione sensibilibus afficietur, quod in congregatum non nisi impulsus soni referri potest. Denique videmus omnibus sonoris, impulsus adjungi; sic fragori tormentorum adjungitur impulsus, item fragori chordarum pulsatarum, &c.

SUPPONO IV. Cæteris paribus, & quantum est ex vi impulsus, in medio deberet esse sonus fortior, sed quantum est ex vi soni, ab initio est fortior, quod ipsa experientia à posteriori magistra docet, præcipue quia per nos sonus non est impulsus, licet sit aliquid conjunctum impulsui. Et sicut verbi gratia, si calor cum impulsu deferatur, aliundeque augeatur non sequetur, in medio debere esse illum vehementiorem, ita & in præsentem.

SUPPONO V. Fieri posse ut agens aliquod, producat aliquid instantaneè, quantumvis ex accidenti actioni illius sit adjuncta successio. Sicque verbi gratia, Sol instantaneè illumi-

illuminat, quia tamen successivè per cœlos movetur, non omnia simul illustrat, licet quod illustrat instantaneè illustret: Sic & sonus, quamvis, cum producit species, instantaneè illas producat, fieri potest ut ex accidenti, actioni illius, sit adjuncta successio. *Hic suppositis*

RATIO est. Cur non ita, esto in remotiori loco audiatur sonus: quia sonus, & ejus species, cum impulsu deferuntur, qui nonnisi successivè operatur. Et sicut sol, quamvis ubi illuminat, in instanti, ut dictum, illuminat; tamen illud spatium totum, sicut successivè percurritur, ita illuminatur: Sic & sonus & quia continuatè illud spatium percurrit, continuatè auditur. Rursus sicut sol in suo cursu aliquas partes luminis conservat & alias, de novo producit sic & sonus aliquas species conservat, aliquas producit.

Quod si non admittas ulla species soni, ita de ipso sono discutes, sicut de ejus speciebus.

INSTAT I. Arriaga. Licet sonus per motum localem deferatur, specierum tamen productio, non fit per motum localem, sed in instanti ipsius soni, cur ergo productis speciebus, tardius illæ veniunt ad aures magis distitorum?

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum: Cum lux solis producatur in instanti, cur tamen in instanti totus mundus non illuminatur? Dices quia non habet tantam sphaeram activitatis, dicam etiam sonum non habere, tantam sphaeram activitatis. Et sicut, quamvis alias nesciremus, solem, movendo se, illustrare mundum, ex hoc principio, quia non habet tantam sphaeram activitatis, & ex altero principio, quia successivè istam sphaeram, quam non impleverat luce sua, occupat, bene inferemus. Ergo sol successivè se movendo & propagando lucem, illuminat; sic ex similibus principiis, bene inferemus, successivè sonum ipsum applicatum esse remotioribus partibus.

INSTAT II. Idem. Motus localis soni, fuit in ordine ad primam productionem non specierum, etsi à motu hæc tota tarditas provenit, etiam vicini debuissent eum tardè audire.

RESPONDETUR. Vicini intra primam, ut ita dicant sphaeram, sphaeram constituti, æquè citò audient; vel si non æquè citò, id non erit notabile, nec discernibile.

INSTARI potest III. Supponamus, spatium primæ sphaeræ, in qua simul soni species, & visibilis objecti pervenerunt, esse tripalmarè, quando digito uno recedit sonus à termino à Quo, vel operatur in digito secundæ sphaeræ, vel non operatur, si non operatur, Ergo conce-

dis morulas in operando interceptas. Ergo ulterius ille audiens, qui responderet illi digito, nihil audiet; quia nihil operatur sonus tunc. Si autem operatur, Ergo non per species aliquotas operatur sonus, quia quantum recedit à Termino à Quo, tantum operatur in Termino ad Quem. Sed nonnisi successivè recedit, & non per partes aliquotas. Ergo nonnisi successivè; & non per partes aliquotas operatur in Termino ad Quem, contra quam toties suppositum est.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum de illuminatione solis, qui etiam per partes aliquotas illuminat, & supponitur moveri, successivèque lucem producere, licet retorsio non teneat, in principiis morulas admittentium. Directè autem dici potest; quando digito uno, recedit somno à termino à Quo, operatur in digito Termini ad Quem, Cæterum successivè quidem impulsus operatur, sed ipse sonus non accommodat se conditioni impulsus in hoc, adeoque operari poterit, nonnisi in partibus aliquotis simul, ut dixi de lumine solis, cujus sparsio conjungitur, motui successivo solis, & tamen illuminatio fit in partibus aliquotis simul.

INSTABIS IV. Si impulsus est annexus sono, sequitur, quod posteriores illius partes, citius sint audiendæ, quam priores. Posteriores enim partes viciniore sunt, adeoque prius sui species causabunt; consequenter prius finem audiremus quam principium.

RESPONDETUR. Instantiam in omni sententia solvendam esse. In nostris principiis dici potest: Quod species illæ soni, vel partes ipsius soni, quamvis sint penetratæ, servant tamen inter se ordinem productionis soni proportionatum, ad eum modum, quo etiam species visibiles, quantumvis inter se penetratæ, servant tamen similem ordinem. Quare autem in Echo nonnisi ultimo syllabæ pronuntientur, id non ex eo est, quasi primo nonnisi finis, perveniat ad locum repercussionis. Quia si primo finis pervenit, cum Ly primo sit quid relativum, deberet posterius advenire principium, adeoque post finem principium audiri deberet. Nec idem in id rejici debet, quod sonus immediatè productus impedit auditionem Echo, quod non auditur nisi post transactum priorem sonum. Quia saltem remotiores non impeditentur ab illo percipiendo, ad eum modum, quo interdum duorum canentium, nonnisi unusquisque se audit, cum remotiores sonum utriusque percipiant. Potius ergo ratio est per quam restauratur doctrina Suarii. Quia scilicet eo ipso tempore, quo reflecti deberet sonus prioris syllabæ supervenit ei alius sonus, qui impedit ne refringatur, ad eum modum, quo si duæ pilæ allidantur, casu quo

prior refringi deberet superveniat alia; impediret refusionem prioris, ita & posteriores panes impediunt, ne priores refringantur, adeoque ne edant Echo. Sed hæc ratio, habet adhuc has difficultates.

Primam. Sit trisyllaba dictio, prior prius allidatur. Ergo audiri debet. Dici potest, prior prius allidatur. Ergo audiri debet. Dici potest prior allidatur, sed non refringitur ad corpus illud, & tamen refraçtio facit Echo.

Secundam. Aër sequens syllabam, quæ reflectitur, non impedit quominus refringatur illa syllabas. Ergo nec sequentes primam syllabam, impediunt illius refractionem. Dici enim potest majorem esse resistentiam & impressionem à sono sequentium syllabarum primam, quàm ab aère; quod ipsum, à posteriori, hæc, ipsa experientia docet.

Tertiam. Cur primæ syllabæ sonus, non se potest refringere ad latus pergendo, & causare sonum? dici potest, quod sonus allisus exemplo esset, nec ad latera pergat.

INSTABIS V. Quando exploditur bombardæ, ii qui plus quam in mediò sunt audiunt tardius sonum, quàm videant factam explosionem, cujus ratio reddi non potest in nostris principiis.

RESPONDETUR. Falsum esse quòd etiam vicini explosioni, non advertant successione frangoris ipsi ignitioni. Directè autem ratio est, quia defertur sonus medio impulsu, qui successivè operatur.

OBJICIT III. Arriaga. Lapis gravis supra asserem gravitans, non statim frangit asserem. Ergo non agit à primo statim instanti continenter in illum.

RESPONDETUR. Quia successivè superantur vires resistitivæ ipsius asseris, ideo ille successivè frangitur, licet non interceptis morulis.

INSTAT. Si continuò ille lapis impulsus imprimeret ligno, posito v. gr. quòd nonnisi per tres annos frangeretur lignum, deberet ille impulsus esse infinitus.

RESPONDEBUNT Peripathetici. Sicut tempus componitur ex partibus finitis in infinitum, ita & partes illius impulsus erunt finitæ in infinitum.

Punctum Difficultatis 4.

Quid sit sentiendum de augmentatione accidentali.

ASSERO I. *Augmentationem accidentalem non interrumpi morulis.*

RATIO. Quia nec illis interruptitur augmentatio substantialis.

ASSERO II. *Augmentationem earum qualitatum quæ habent contrarium, non esse continuam.*

RATIO. Quia obfistentia oppositorum, prohibet continuationem. Cæterum quando producit qualitas, quæ non habet contrarium ex accidenti fieri posse, ut non sit augmentatio illius continua.

RATIO. Quia fieri potest quod augmentans successivè, nonnisi applicetur, ut videre est in sole, sono, & aliis.

ASSERO III. *Universaliter loquendo non esse necessarium quod qualitates quæcunque per partes aliquotas producantur ex vi præcisè qualitatum.*

RATIO. Quia principale fundamentum asserendi aliqua per partes aliquotas produci, est, quia determinat sibi certum aliquod minimum naturale, ut dictum est de Inductione formas substantialis Viventis. Jam autem non est necesse, ut omnes qualitates certum sibi minimum determinent, nisi fortè sit minimum quantitatis; quod ipsum probatur: quia tota illa determinatio oritur ex exigentia certorum organorum, quæ organa non exiguntur à qualitatibus.

ASSERO IV. *Notam, ex qua colligi debet, aliquam qualitas producat per partes aliquotas, petendam esse non nisi à posteriori, si scilicet in aliqua certa distantia æque efficiat remotiores ac proximiores partes.*

ASSERO V. *Si nomine partium aliquotarum, intelligas, non plura aliquam minimam quantitatis, sed nonnisi unum minimum, in isto sensu, quodcunque agens Materiale, agit per partes aliquotas.*

RATIO. Quia non potest agere minus quàm in minimo quantitatis, non enim potest agere in id, quod quantum non est.

DICES I. Augmentatio, prout importat inductionem formæ substantialis, non est continua. Ergo nec ulla productio formarum accidentalium, poterit esse continua, ut supponebatur Asserto secundo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia inductio formæ substantialis supponit dispositiones, quæ quia habent contrarium, non statim possunt induci. Jam autem formæ accidentales, non est necesse ut supponant alias dispositiones, & possunt non habere contrarium.

DICES II. Supponamus, calorem produci unicà hora; quæro, vel singulis illius instantibus productus est calor, vel non. Si singulis instan-

instantibus, Ergo divisibile produci poterit in instanti. Rursus, si singulis instantibus productus est calor, Ergo erit infinitus, cum instantia in una hora sint infinita. Si autem non est productus singulis instantibus calor, Ergo in illius productione interceptæ sunt morulae, quod negatur.

RESPONDETUR. Non debere supponi, quod hora constituatur, ex instantibus infinitis; sed quidquid sit de hoc, potest dici non in singulis instantibus produci calorem, ob resistantiam passivam. Illud etiam, quod divisibile, instantaneo produci non possit, habet difficultatem, quia lux habet partes, & tamen per omnes instantaneè producit.

DICES III. Cum Oviedo hic, controversia sexta, puncto 4. numero 22. Posito quod agens per partes aliquotas agit, nullo modo augmentatio accidentaliter potest esse continua, & supponit, quod agens æqualem intensiorem producat in palmo, non prius agit in dimidia priori parte palmi, quam in posteriori, hoc enim ipsum notat ratio agendi per partes aliquotas. Quo supposito, format argumentum. Agens non extendit suam qualitatem per partes proportionales, sed per aliquotas. Ergo si in singulis partibus proportionalibus infinitis, extenderet suam æqualitatem, in singulis illam extenderet per partes aliquotas. Sed partes proportionales sunt infinitæ. Ergo extensio qualitatis fit per partes infinitas aliquotas subiecti. Ergo infinite extenditur.

RESPONDETUR. Hoc argumentum in principiis continuum non ex partibus proportionalibus componente est nullum. Quanquam & hoc supposito non convincit; distingui enim potest consequens. Ergo si in singulis partibus proportionalibus, arithmetice & connumerative extendatur qualitas, sequeretur infinitudo, transeat; transeat inquam, quia nec ipsæ partes proportionales, ponuntur infinitæ actu. Si in singulis partibus proportionalibus, extendat agens qualitatem, hoc sensu, quod scilicet nihil sit, quod illa qualitate affectum non sit, sequeretur infinitudo. Nego propositionem. Addo, argumentum multum probare; quia probaret nec per partes proportionales posse produci qualitatem, cum in illis infinitudinem supponat arguens.

Punctum Difficultatis 5.

Quis terminus magnitudinis & parvitas in non viventibus.

RESERVO I. Magnitudinis nullum esse terminum in non viventibus.

RATIO. Quia non est ratio, cur sine ullo interventu miraculi, non possit magis & magis augeri ignis. Cum adstipuletur experientia, magis & magis illum augeri; experimur autem oppositorum in viventibus.

DICES. Ignis aliaque corpora non viventia exigunt determinatam intensiorem accidentium. Ergo & exigunt determinatam extensionem, ultra quam crescere non possint.

RESPONDETUR I. Quia quando censetur communiter, stare intensiorem in octo gradibus per Ly octo, non intelliguntur certæ aliquæ numerabiles partes, sed intelligitur intensio tanta, quanta capax est subiectum. Quod si nomine intensiorem ut octo intelligitur tota intensio, quanta capax est subiectum, intelligitur tanta, quam major dari non possit; hoc ipso enim non esset tanta, quantum subiectum habere potest. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Quia datur tamen intensio, quanta major dari non potest, & si daretur major, hoc ipso non esset prior illa tanta, quanta dari potest. Ergo etiam dabitur & summa extensio non viventium, quanta major dari non potest.

RESPONDET II. Arriaga, & recentior Suarez: Quia scilicet intensio recipitur in eadem parte subiecti, quæ habet determinatam capacitatem; extensio autem non recipitur in eadem parte, sed fit cum continuatione partium cum partibus, & nulli repugnat ulterius continuari. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Quia redit argumentum. Intensio recepta in eadem parte subiecti ultra nominatos gradus, non potest esse major, & subiectum non est capax ulteriorum graduum, & ultimus gradus, quamvis continuatur cum antecedentibus, non potest ulterius continuari cum subsequen- tibus. Ergo etiam extensio, quæ fit in diversis partibus ultra determinatas partes, non potest esse major, & totum quodcumque non est capax ulteriorum partium; & ultima pars, quantumvis continuatur antecedentibus, non potest ulterius continuari, cum subsequen- tibus.

Nihilominus hæc disparitas, sic defendi potest: Materia est ejus naturæ, ut quamvis successive in infinitum, alias & alias recipere formas possit, tamen simul, substantiales quidem præsertim totales, nullas admittit formas: nullas item accidentales, quæ habent idem officium, & illo numero differunt. Quod tamen attinet ad illas, quæ diversum habent officium, quamvis plures admittere possit, tamen illa determinat sibi in certa magnitudine, ut experientia ostendit.

† (C) 3

dit,

dit. Jam autem in magnitudine, hæc ratio non militat, quia magnitudinis tota ratio, pendet à quantitate; quantitas rursus petit materiam, & quia materiæ non habent inter se repugnantiam, quominus uniantur, sit ut magnitudo semper & semper crescere possit. Pro qua fiat parte, etiam experientia.

ASSERO II. *In sententia componente quantitatem ex minimis, determinat sibi etiam non viventia, minimum parvitas.*

RATIO. Quia illa debent habere formam, quæ supponat quantitatem, quantitas autem per nos in minori, quàm sit minimum haberi non potest.

ASSERO III. *In sententia quæ tenet requiri determinatum minimum materia requisitum ad receptionem formæ, tunc si illud minimum sit requisitum ad connaturaliter recipiendam illam formam, illa forma nec Divinitas quidem potest esse in minori.*

RATIO. Quia tunc quod naturaliter fieri non potest, potest fieri Divinitas, ejus concursus Divinitus suppleri potest. Suppono autem materiæ concursus, in eodem genere, suppleri non posse.

DICES. Hæc sententia de minimis est propè Renonistia.

RESPONDETUR. Sententiam de minimis non esse propè Renonisticam, assensum est in physicis Disput. 10. n. 184. & 112. pridem Impressis.

QUÆRES quid sit sentiendum de termino magnitudinis vel parvitas viventium.

ASSERO I. *Dari terminum magnitudinis viventium.* Hoc probat experientia. Nullus enim equus crevit in elephantem nec elephas in turrin, calorque ipse naturalis, qui ratione paulatim deficit, facit ne ulterius & ulterius augmentare possit.

ASSERO II. *Dari terminum parvitas viventium,* qui appellari solet minimum parvitas, ad compositionem viventis requisitum.

RATIO. Quia vivens ad operationes suas, requirit certam organorum dispositionem, adcoque certam quantitatem.

ASSERO III. *Minimum illud ad compositionem viventis requisitum, debet habere plura minima quantitatis, auctori naturæ nota.*

RATIO. Quia si requirit vivens plura organa, & unum organum non sit aliud, non possunt illa plura organa, esse uno v. gr. minimo quantitatis contenta.

De Specie augmentationis per Rarefactionem.

Species aliqua augmentationis, Rarefactio est. *De qua in presenti.*

PRÆMITTO I. *Quid sit Rarefactio.* Aristoteles 4. Physicorum textu 84. innuit, quod rarefactio sit id, quod sub magnis dimensionibus, parum habet materiæ. Densum verò est id, quod sub parvis dimensionibus, multum habet materiæ.

PRÆMITTO II. *In presenti maximam esse difficultatem de modo, quo sit rarefactio in qua difficultate, tres sunt potissimum sententiæ: Prima rarefactionem fieri, eò, quod res accipiat majorem quantitatem. Ita Scotus in 4. distinct. 11. questione 4. Secunda sententia est, quod rarefactio fiat per intromissionem corpusculorum: hanc sententiam tenet Arriaga, Oviedo, recentior Suarez. Pontius autem utramque conjungit disputatione 55. numero 30. Tertia sententia est, quod rarefactio fiat per qualitatem quandam productam, per quam determinatur corpus Quantum, idem omnino, ad occupationem majoris spatii. Eam sententiam tenet Suarez, Hurtadus & alii.*

PRÆMITTO III. *Ad quid debeat attendi in presenti difficultate, & in quo sit punctus illius.* Certum est, quod in rarefactione occupetur majus spatium quàm ante, & in condensatione minus. Si ergo majus spatium occupatur quàm ante, attendendum erit quid fiat, quod una eademque pars, non fiat pluri locata, & cum ante rarefactionem minus spatium occupavit, attendendum erit, qui fiat, quod minus spatii occupando, partes aliquæ non fuerint secum penetratæ, quæ tamen penetratio in rebus quantis, non datur.

Punctum Difficultatis I.

An Rarefactio perficiatur additione novæ quantitatis.

DICENDUM est. *Rarefactionem non debere referri in quantitatem.*

PROBATUR I. Quia illa quantitas, vel eandem materiæ partem, quam jam invenit alia quantitate informatam, extenderet, vel illam partem materiæ extenderet, quæ supponitur nondum extensa. Vel eam partem materiæ, quæ tunc produceretur, vel nullam; nihil horum dici potest. Ergo nec rarefactio referri debet in quantitatem. Minor probatur, quoad primam partem. Quia illæ duæ quantitates, vel essent ejusdem, vel diversæ rationis. Non ejus.

eiusdem, quia si duæ qualitates eiusdem rationis, non habentur connaturaliter in subiecto eodem, nec haberi poterunt duæ quantitates. Si autem diversæ rationis, ex qua ratione, non petente principium, vel ex qua experientia id constat? Explica item quid non bilocentur tunc partes materiæ, cum eadem sit materiæ, & non plures entitativæ ejus partes. Quod argumentum urget, quantumvis dicatur expelli antiqua quantitas, & induci nova. Et si quantitati, ut communiter docetur, nihil est contrarium, quare deberet expelli præterita quantitas, ex qua etiam expulsiōne, daretur resolutio usque ad materiam primam, cum subiectum immediatum accidentium sit quantitas. Non etiam dici potest, rarefactionem fieri ratione quantitatis, quæ extendat partes materiæ ante in extensas, quia alias darentur partes materiæ, idque naturaliter sine quantitate, quod omnes negant. Nec est ratio, cur illæ etiam partes, non emanarent quantitatē. Denique antequam causa rarefactiva agat, supponit jam subiectum quantum, non enim agens materiale in subiectum indivisibile & inextensum agere potest. Ergo non dantur partes materiæ, quæ antea supponantur non extensæ. Non etiam dici potest, rarefactionem fieri ratione quantitatis, quæ informet eas partes materiæ, quæ tunc producuntur. Ratio quia vel tunc producerentur illæ aliarum materiæ partes, vel jam productæ intromitterentur: Neutrum dici potest. Non primum, quia deberet tunc materia creati, non enim alia ratione produci potest. Non etiam adderentur tunc partes materiæ, jam in ante productæ, quia hæc sententia coincideret, cum intromissione corpusculorum, de quibus infra.

PROBATUR 2. Una quantitas non est magis quanta, quam alia quantitas. Ergo si præcedens quantitas plus non potest extendere, nec poterit, ad majorem locum partes materiæ, etiam adveniens extendere: Sicut quia forma substantialis una, non est magis substantialis quam alia, non potest fieri, ut magis informet quam alia.

PROBATUR 3. Quia hæc explicatio, non satisfacit principali puncto: Si enim quæram qui rarefiat aliquid? respondebitur, quia acquirit novam quantitatē. Quæro ulterius, qui fiat ut illa quantitas, non faciat bilocari aliquas partes materiæ? vel si non est bilocatio, quid salvabitur quod ante illam rarefactionem, non fuerit penetratio?

OBJICIT 1. Pontius. Nunquam aliquid videmus rarefieri, absque occupatione majoris loci, neque condensari absque occupatione minoris spatii, sed evidens est, absque acquisitione majoris quantitatis, & extensionis quantitativæ, non posse occupari majorem locum, neque minorem, absque deperditione quantitatis. Ergo.

RESPONDETUR. In sententia Pontii, te-

nentis quantitatem constare partibus in infinitum divisibilibus, sequitur unum granum papaveris, totum posse tegere cælorum orbem, & ultra uo casu, licet v. g. quoad dimensionem profunditatis, minus spatii occupet, tamen quoad reliquas assignabiles, longi & lati dimensiones, plures spatii partes occupat, idque absque acquisitione novæ quantitatis; Cur idem in præsentī fieri non poterit? quod enim est in illa divisione negatio profunditatis, hoc in præsentī est negatio spissitudinis &c. Vicijus instantiæ ad minorem responderi posset, quod absque acquisitione quantitatis, non posset occupari major locus, si nulla sit differentia in modo & ratione occupandi majorem & minorem locum, concedo minorem, si sit aliqua differentia, in ratione occupandi, nego minorem. Hæc autem differentia in præsentī, in hoc erit, quod olim spissius occupavit, nunc cum negatione spissitudinis. Aliiter etiam difficultati satisficit. Evidens est absque acquisitione majoris quantitatis, vel modi quantitatem illam efficientis, non posse occupari majorem locum, concedo minorem; Sine acquisitione simpliciter non nisi quantitatis, non posse majorem locum occupari. Nego minorem.

INSTABIS. Extensio in ordine ad locum fit à quantitate, Ergo & extensio ad majorem locum, erit à majori quantitate.

RESPONDETUR. Antecedens est falsum universaliter, quia res spirituales occupant locum, ut illi se coextendunt, & tamen illis non competit quantitas. Quod si dicas competere illis quantitatem virtualem, dicam etiam, competere virtualem quantitatem qualitati, quæ habetur in Rarefactione, de qua infra. Illatio etiam hoc sensu admittitur, quod major extensio, competat vel à minori simpliciter quantitate vel à majori secundum modum, quo superaddito, plus spatii occupatur, non recurrendo ad quantitatem non nisi novam.

OBJICIT 2. idem. Secundum omnes, in Rarefactione extenditur corpus rarefactum, in ordine ad locum ergo acquirit novam quantitatem: quia non potest dari effectus formalis novus, sine causa formali nova; extensio autem in ordine ad locum, est effectus formalis quantitatis.

RESPONDERI potest 1. Quod, sicut vidimus in Physicis, extensio est duplex. Alia quidem partium in ordine ad se, alia in ordine ad locum. Ita duplex potest cogitari extensio rarefactiva, in ordine ad se, & in ordine ad locum; & quod miraculose rarefieri posset corpus, sine ulla ad locum extensione; quod certe posita etiam sententiæ veritate, de Rarefactione quod fiat per intromissionem corpusculorum, adhuc vim habet; quia etiam in ista sententia, posset nondum fieri extensio in ordine ad locum, ut simile quid apparet in Eucharistia: ubi Christi Corpus caret extensione locali. Non ergo ratio formalis rarefactionis.

ræfactionis erit extensio in ordine ad locum, ut supponit objectio, & si nonnisi pro statu connaturali, vi rarefactionis, debet major sequi extensio in ordine ad locum: hoc ipsum probabit maiorem hanc extensionem, non esse de ratione constitutiva rarefactionis, quia ubique deberet reperiri, ubi reperitur rarefactio, non etiam potest recurri, ad solam aptitudinem illius maioris occupationis loci, hoc enim in materia de quantitate impugnatur.

RESPONDERI potest 2. Duplicem esse effectum formalem quantitatis. Unum quidem primarium, qui est extensio in ordine ad se, & alium secundarium, qui est extensio in ordine ad locum. Quod si extensio in ordine ad locum est secundarius effectus quantitatis, bene ab aliis principiis haberi poterit, tam Divinitus, quia id non repugnat; quam à principiis naturalibus, non est enim ratio, cur à pluribus principiis naturalibus, idem effectus secundarius proficisci non possit. Sic à pluribus herbis primarias Virtutes habentibus, idem potest promanare effectus secundarius, calefactio item sit à tot diversis principiis &c. Porro si ab alio principio proficisci posset extensio in ordine ad locum, quam à quantitate, non est infallibile signum ut ex extensione majori ad locum, arguatur major quantitas.

RESPONDERI potest 3. Quod sufficiat tunc acquiri novum modum Quantitatis, licet non acquiratur nova Quantitas.

INSTAT 1. Sequitur ex dictis; posse dici quod corpus valde extensum, non habeat maiorem quantitatem, quam corpus parvum, quia non habetur principium id colligendi, nisi quia magnum corpus, magnam habet extensionem localem.

RESPONDETUR 1. Secundum instantiam alias allatam, potest per non paucos Divinitus spoliari paries omni quantitate, & occupare eundem locum, & tamen stat argumentum quod ex maiori occupatione loci, major arguatur quantitas. Ita dicitur secluso miraculo, vel modo quantitatis noviter superaddito, bene concludi, ex maiori occupatione spatii, maiorem quantitatem. Rursum si ex maiori occupatione spatii, quali majoritate, recte colligitur major quantitas, sequitur granum in plures partes divisum, & secundum has dimensiones majus spatium occupans, acquirere secundum illas dimensiones, novam quantitatem.

RESPONDETUR 2. Distinguendo antecedens. Scilicet, non posse dici, quod corpus magis extensum, non habeat maiorem quantitatem, quam corpus parvum. Si sit extensum tam in ordine ad se, quam in ordine ad locum, concedo antecedens. Si sit magis extensum nonnisi in ordine ad locum, nego antecedens. Quod si quæras unde ulterius colligi possit major extensio in ordine ad se, responderi potest,

Si secludantur miracula, applicatio agentis Rarefactivi &c. Similia, recte id colligi posse, ex maiori extensione in ordine ad locum.

INSTAT 2. Per nos dicitur esse extensio major quantitatis, post Rarefactionem, quam ante. Ergo etiam cum quantitas correspondeat spatio majori, debet dici major.

RESPONDETUR. Illam quantitatem esse maiorem non simpliciter, adeoque non ex productione novæ entitatis, quæ sit quantitas, sed maiorem quoad modum, qui modus ab alio haberi debet, & non à quantitate.

INSTAT 3. Eadem quantitas non potest aliquid habere modum, quo mediante sit in pluribus locis simul, vi autem modi illius, esset in pluribus locis: nempe in illo, quem ante Rarefactionem occupabat, & in alio, quem occupat post Rarefactionem.

RESPONDETUR. Id solvendum esse per explicationem nostræ sententiæ, de qua infra.

OBJICIT 3. Posito quod nova quantitas non acquiratur, & quod non intromittantur corpuscula, sequitur quantitatem esse penetrabilem, quod est absurdum. Sequela probatur, quia si manus affecta quantitate, esset in eodem loco naturaliter, cum alia manu quanta, sine dubio esset illic penetratio. Idem hic est; quia medietas v. g. Rarefacti lactis, ad duplum spatii, occupabat ante non duplum spatium.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Instantia de manibus non tenet, non enim est in illis manibus, in quid referri posset occupatio ejusdem spatii, nisi in penetrationem. Jam autem occupatio, quæ fit in Rarefactione, refertur in condensationem, de qua infra.

OBJICITUR 4. Auctoritas Aristotelis, qui rarum definit quod habet multum quantitatis & parum materiæ. Ergo ab eo formaliter loquendo habetur esse Rari, à quo habetur formaliter multum quantitatis sub parva materia.

RESPONDETUR. Nomine quantitatis accipi ab Aristotele non quantitatem pressè, sed ita ut & ad modum quendam, & proportionatum quid cum quantitate, referri possit, quamquam Aristoteles utitur termino non *Ly multum quantitatis*, sed sub magis dimensionibus; dimensio autem, potest servire etiam non quantis rigorose, nempe iis quibus rigorose servit, nonnisi tantum non tantum. *Ly autem* tantum non tantum, potest explicare, etiam locabilitatem Angelicam, quæ non est quanta proprie.

INSTABIS. Aristoteles cap. de qualitate, negat quod raritas & densitas sint qualitates.

RESPONDETUR. Aristotelem illo loco ex professo non tractare, quid sit raritas, sed accipere eam secundum estimationem magis vulgarem, adeoque secundum maiorem extensionem localem, quæ vulgariter ad quantitatem refertur; quamvis ab alio principio, quam à quantitate proficisci possit.

Objici-

OBJICITUR 5. In intensione accedit nova qualitas. Ergo & in Rarefactione nova quantitas.

RESPONDETUR. Negando Consequen-
tiam. Disparitas quia nullum est absurdum, ut
in eadem parte materiæ plures qualitatibus
recipiantur, imò hoc est de definitione intensio-
nis, est autem absurdum si in eadem parte ma-
teriæ, plures quantitates recipiantur.

Punctum Difficultatis 2.

*An Rarefactio fiat per intromissionem
Corpusculorum.*

NON est difficultas de Rarefactione, aut
Condensatione impropria, nam certum
est Rarefactionem impropriam, & vulgarem
fieri per intromissionem corpusculorum, nam
bullæ illæ ferventis aquæ, mistum habent mul-
tum ex tenuiori aëre, bullæ enim illæ, non sunt
ab similes bullis, quas pueri ex fistulis exsufflant,
quæ nihil aliud sunt nisi aër inclusus, quæ Rare-
factio est impropria, quia propria, etiam per op-
positos, importat dissolutionem partium perce-
ptibilem, earumque divisionem, cum tamen
tunc, non sit dissolutio partium. Ratio autem
est, cur interdum Rarefactioni, conjuncta sit in-
tromissio corpusculorum, quia cum rei Rarefac-
tiendæ, indister aër, illo alterato, sit mistum
utriusque. Si item corpus Rarefaciendum, sit
plenum exhalationibus, vel vaporibus, illi non-
nisi ad præsentiam calidi Rarefactivi emergunt,
& rarefacto corpori commisceri possunt. Sed
agendo de Rarefactione rigorosa.

DICENDUM est. *Rarefactionem rigorosam
non fieri per intromissionem corpusculorum; nec
condensationem per eorumdem extramissionem.*

PROBATUR 1. ex definitione. Si formaliter
Rarefactio fieret per intromissionem corpuscu-
lorum, & esset illa Rarefactio, & non esset:
Esset ut supponitur, non esset autem ut probo;
quia non esset in illo raro, parum materiæ sub
magnis dimensionibus, quod ipsum probatur.
Ponatur lebes A, plenus oleo, ponatur alius
æqualis lebes B, nonnisi medietatem olei ha-
bens, rarefiat lebes B, usque ad orificium, eo ca-
su intrabunt tot corpuscula, quot sunt necessaria
ad implendum spatium æquale, quod impletur
ab oleo in lebe A. Ergo nec erit illic parum
materiæ, sed ratione corpusculorum, erit tan-
tum materiæ in lebe B, quantum est in lebe-
te A.

RESPONDEBIS ex Pontio. In Rarefactione
ideo dici esse parum materiæ, quia non accedit
aliqua pars nova & substantialis, quæ sit substan-
tia corporis rarefacti; nec accedunt eo modo
illa corpuscula, quomodo sit augmentatio sub-
stantialis, quæ sit per accessum substantiæ, quæ

ipsa substantia, ejusdem rationis evadat cum
substantia antecedente.

CONTRA 1. Quia vel ratione ejusdem, dici-
tur habere corpus rarefactum parum materiæ,
& multas dimensiones, vel non ratione ejusdem.
Siratione ejusdem. Ergo nulla tua est respon-
sio, nam tu parvitatem materiæ refers ad corpus
rarefactum, & magnas dimensiones, tam ad
corpus Rarefactum, quàm ad corpuscula intro
recepta. Quod si non ratione ejusdem dicitur
corpus Rarefactum habere parum materiæ, &
magnas dimensiones. Ergo non corpus Rare-
factum debet dici occupare majus spatium;
nam illud corpus ratione sui non plus occupat
spatii, quàm ante, ut dicis.

Neque valet si dicas quòd non sola corpuscu-
la, nec solum corpus rarefactum, sed utrum-
que occupet plus spatii; non inquam valet si di-
cas, nam sicut cum dicimus Petrus plus bibit
quàm ante, hæc propositio verificari non potest
rigorose, si nonnisi bibendo cum alio plus hau-
riat, ita nec in præsentia, simile quid dicen-
dum.

Neque ulterius valet si dicas. Ex corpuscu-
lis & oleo fieri unum quid, hoc enim est falsum,
nam revera intervenit illic distinctio realis, re-
vera non habent eandem substantiam, & se ha-
bent sicut vas aquâ plenum, quod ratione aquæ
non dicitur rarefieri, quod enim aqua non sit
corpus tenue, & quod ab igne non introducat
quid obstat, si eundem effectum præstat, quem
præstant corpuscula.

CONTRA 2. Quia ex hac responsione sequi-
tur, nullum corpus Rarefieri; quod probatur.
Non rarefit oleum in sua substantia, quia idem
spatium occupat, & habendo eandem mate-
riam propriam suam quàm ante, easdem dimen-
siones habet quas ante, & dimensio quæ sit ra-
tione corpusculorum, non est dimensio olei, sed
dimensio corpusculorum. Rursus non Rare-
fiunt corpuscula, quia hæc etiam easdem di-
mensiones habent, & tantundem materiæ ut
ante, non etiam utrumque ex conjunctione;
quia oleum si infundatur alteri oleo, non dicitur
rarefieri, quia neutra medietas illius olei, dici-
tur parum habere materiæ, sub magnis dimen-
sionibus. Neque valet si dicas, ideo mistio-
nem illam deficere à ratione raritatis, quia non
fit à calore, non inquam valet si dicas, quia hæc
inquitur de ratione ultimo differentiali rarita-
tis, quam tu non adfers, sed recurris ad agens,
quod non est ratio ultimo differentialis.

CONTRA 3. Quia hæc responsio, sicut &
tota doctrina recedit omnino à definitione, est
enim in hoc difficultas: Qui fiat, ut parum ma-
teriæ cum habuerit parvas ante dimensiones, ac-
quirat illudmet ipsum parum materiæ, acquirat
inquam magnas dimensiones, & hæc fuit mens
Philosophi, qui quarto Physicorum textu 84.
idemmet inquit rarum & densum & una materia
utriusque,

utriusque, non est autem una materia utriusque si parvæ dimensiones & magnæ, in eodem subiecto, in eadem materia non subiectentur. Et certe sub termino *parum materie* illud intelligitur, quod etiam intelligitur sub termino *multum materie* per quem definitur condensatio, sed sub termino multum materie, non intelligitur nisi ipsa materia densata, aliàs si & illic ponis corpuscula, ponis in denso Rarefactionem, in quæ refertur tu eandem. Quod si sub termino multum materie, intelligitur ipsum densatum, & non aliquid adveniens densato, etiam sub *Ly parum materie*, sub magnis dimensionibus, intelligitur ipsum corpus, & non aliquid ipsi adveniens.

PROBATUR 1. Applicetur cucurbita invisæ carni, intra illam continetur aer calore Rarefactus, qui postea condensatur, & in locum illius, succedit sanguis, quæ tractio sequi non deberet, si condensatio fit corpusculorum extramissione ab aere. Quod ipsum probatur, vel possunt occupare illud spatium corpuscula extramissa, quod antea occupabant, dum immissa erant aëri rarefacto, vel non possunt. Si non possunt. Ergo nec aere rarefacto, illa occupatio tantum spatii referri poterat in aërem & corpuscula, quid enim est plus corpusculorum & aëris in Rarefactione, quod non sit post Rarefactionem. Si ergo post rarefactionem, utrumque illud tantum spatium non occupat, debuit illa occupatio spatii in aliud principium tertium referri. Si autem possunt occupare tantum spatium, illa corpuscula & aer, transacta rarefactione, quantum occupabant spatium, in rarefactione, Ergo non est ratio cur sanguis succedat, succedere enim deberet ad occupandum spatium, quod ab aere rarefacto occupabatur, & transacta rarefactione non occupabatur.

RESPONDETUR 1. Exspirare illa corpuscula, & in locum exspirantium succedere sanguinem.

CONTRA. Si enim exspirant, ergo etiam aer per eosdem poros intrare poterit, per quos exeunt corpuscula, adeoque non erit necesse, sanguinem cum violentia trahi.

RESPONDETUR 2. Corpuscula illa carnem intrare.

CONTRA. Si enim corpuscula carnem intrant illis intrantibus, succedunt alia corpuscula, adeoque deberet incipere periculum vacui, à partibus superioribus cucurbitæ, quid autem implet, ne illic sit vacuum. Rursus experientia ostendit, periculum vacui, incipere ab ea parte cucurbitæ, quæ adhæret carni, & si corpuscula illa intrant cutem, non esset ratio cur ad impediendum vacuum, potius sanguis succedat quàm redeant corpuscula. Denique non est probabile, quod corpuscula illa introeant coccinellam cutem, quia cum introitum illum consequitur periculum vacui, quod sequi non potest, nisi

ex causa violenta, non potest autem ostendi, ex qua causa, violenta intrare deberent corpuscula cutem, & cur illa potius non retineat natura, ne detur periculum vacui, curque illa expelleret, & se in periculum vacui conjiceret.

RESPONDET 3. Arriaga, attolli cutem (idem dic de sanguine attracto) non ob periculum vacui, quia si caro elevaretur ad replendum vacuum, elevaretur in instanti, natura enim nec per unicum instans patitur vacuum, aut cucurbita frangeretur, & tamen non statim attollitur caro. Itaque non nisi ideo elevarur caro, quia per calorem aperti sunt pori, & per illos intromittitur aer paulatim, & calor ascendit ad replendum locum relictum ab aere.

CONTRA. Tum quia si aer ingreditur poros carnis, redeunt argumenta in simili facta. Tum quia dum negat hæc responsio, fieri elevationem carnis, propter vitandum vacuum, tandem concludit illam fieri propter vitandum vacuum, cum ait carnem ascendere ad replendum locum, relictum ab aere, quod idem est, ac dicere, attolli carnem, ut succedat in locum aëris, ne detur vacuum. Tum quia Ratio quæ probat, attractionem istam cutis, non fieri propter periculum vacui, non concludit, quod enim dicit, debere illam actum in instanti attolli, non convincit, nam quod non statim attollatur, rejici id debet in id, quia aer rarefactus, non statim illam raritatem amittit. Item in duritiem carnis, defectumque subtilitatis unde prius Spiritus, & alia similia extrahuntur, & non statim attollitur tota cutis.

CONFIRMATUR conclusio. Si rarefactio perficitur intromissione corpusculorum, sequitur medietate sui rarefactum lac, hoc est, quod ante mediam ollam occupabat, & nunc occupat totam; non esse æquè dulce ac ante fuit, cum ei medietas sit admixta non dulcium corpusculorum.

PROBATUR 3. Quia ex hac sententia sequitur, esse impossibile naturaliter rarefieri unum corpus, quin densetur aliud, & è contra. Sequela probatur, quia quando rarefit corpus, debent è viciniore corpore exire corpuscula, ad rarefacibile rarefaciendum. Ergo illud vicinum corpus debet densari. Rursus densato uno corpore deberent ex alio exire corpuscula, & intromitti in corpus vicinum. Ergo illud vicinum corpus, illo casu deberet rarefieri, quod tamen sensus communis Doctorum negat, non poteritque ostendi causa efficiens illius rarefactionis. Si autem illud tertium corpus, emittit ex se corpuscula, minus occupat spatium. Ergo quantum corpus debet emitte ex se corpuscula, & sic per totum mundum uno rarefacto reliqua & densari, & rarefieri deberent, aut aliud quid simile contingere.

RESPONDETUR. Cum Pontio corpuscula rarefa.

rarefactiva non extrahi à viciniore corpore, sed rarefactione generari.

CONTRA. Si enim causant rarefactionem, quomodo à rarefactione generantur, cumque non generentur de novo per additionem materiæ novam, quæ rarefactura subintrant corpus, quin aliud densetur?

Solet idem intentum probari ex eo, quod deberent in infinitum fieri separatio per illa corpuscula corporis rarefacti. Sed hoc argumentum non convincit, quia patitur instantiam, quamvis rarefactio in aliqua qualitate constituitur.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT 1. Arriaga. Ex communi apprehensione. Condensatio videtur dicere majorem partium unionem.

RESPONDETUR. Concedendo assumptum, sed nego id referri debere in expulsionem corpusculorum; & certè exceptis sectatoribus sententiæ Arriaga, nemo dicit denotato oleo exiisse corpuscula tenuissima.

INSTAT 1. ab experientia. Quando enim aqua calore bullit, habet quasdam bullas aëre plenas, & quo magis bullit, eo sunt majores, illas autem bullas sensus manifestè percipit, & illa interiorius habent aërem. Ergo ea raritas aquæ, sit per intromissionem aëris in aquam.

RESPONSUM supra. Rarefactioni misceri interdum intromissionem corpusculorum, sed nego misceri temper, nego item unquam in hoc stare formalem rarefactionem.

INSTAT 2. idem. Caro humana est rara propter poros, & vitrum dicitur densum, quia poros non habet, & ordinariè quicunque auctores cum non agunt de raritate, ponunt in omnibus rebus poros, etiam in ferro, quando autem venit ad præsentem Materiam, negant eosdem. Rursus quis neget pauciores esse poros in aqua congelata, quàm in fluida, ex quorum diminutione, occupat glacies minorem locum, quàm aqua fluida, & si infundas vinum glaci, non permeat, secus si aquæ fluidæ, hoc autem est exinde, quia in aqua invenit poros.

RESPONDETUR. Examinando ad latas propositiones. Negari potest in poros rejici debere, quod vinum aquæ fluidæ infusum, facilius misceatur; nam rationes rerum, non debent in principia dubia rejici, si possint rejici, in principia magis manifesta; magis autem est manifesta fluiditas aquæ, quàm isti pori fluiditatis. Rursus, certum est istos poros, non esse tota superficiem aquæ sparsos, ita ut nihil sit in illa superficie, nisi pori, si enim tota superficies, non sunt nisi pori. Ergo tota aqua, non sunt nisi pori, nam non minus est fluida aqua in superficie, quàm in fundo, & tamen non potest dici, totam aquam non esse nisi poros: aliàs aqua, esset non aqua,

quia pori sunt vacuitates aquæ. Quod si isti pori, non sunt tota superficie sparsi, cur tamen tota superficies diluitur? Cæterum non nego, dari poros in aqua, sed nego in illos referri debere missionem vini, sed infusiditatem ipsam, cedentem superpositis, & facile insinuabilibus partibus vini. Quod dicit in aliis Materiis admitti, etiam in ferro poros; & in præsentem negari id immeritò dicit: non negamus enim poros, sed negamus raritatem de qua hic, salvari debere per receptionem corpusculorum intra ipsos poros. Deinde cum ipse hoc dicendo, innuat se admittere poros, etiam in ferro, nescio quo pacto clarè enunciet densum dici vitrum, non aliam ob causam, nisi quia poros non habet; dicere potius debuisset, quia pauciores poros habet, cum per illum etiam vitrum sit porosum, ob universale dictum, quod in omnibus rebus sint pori. Quod addit corpus humanum dici rarum, propter poros quos habet, certè hæc raritas, non est ea, de qua quæritur; & sicut subtile est aliud, & aliud rarum, nam subtile non plus importat, quàm quod facile cedat alteri corpori, rarum autem non plus importat, quàm parum materiæ sub magnis dimensionibus; sic etiam aliud est rarum, de quo in præsentem, & aliud mollietates seu teneritudo carnis.

Directè ad Argumentum dici potest, concedendo interim dictos poros, & negando inde sequi, quod rarefactio perficiatur formaliter, intromissione illorum corpusculorum.

INSTAT 3. In aliis sententiis, non potest reddi ratio, cur calor rarefaciat, frigus comprimatur, in suis autem principiis calor rarefacit, quia se jungit inter se partes, & exinde dat locum, ut aër, vel atomi introeant, frigus verò magis unit partes.

RESPONDETUR. Etiam in nostris principiis rationem reddi, quia scilicet se jungit partes, quæ se junctio est necessaria ad rarefactionem, sed an hoc fiat per intromissionem corpusculorum, an alio modo, id controversum est.

OBJICIT 2. Recentior Suarez auctoritatem S. Thomæ 4. Physicorum, lectione 10. ubi rationem reddens condensationis aquæ, idem, inquit sit, per exclusionem aëris intro existentis in aqua.

RESPONDETUR. Nos non negare, interdum rarefactioni intromissionem, & condensationi pulsionem corpusculorum, conjungi; sed negamus id de ratione rarefactionis rigorosè esse, quod ipse S. Thomas eodem loco attingit, ubi dicit etiam *spongiam densari, & hujusmodi corpora porosa, per exclusionem aëris intus existentis*. Et tamen hæc rarefactio & condensatio est impropria.

OBJICIT 3. Oviedo. Per hanc sententiam optime explicatur, quomodo idem corpus rarefactum, majus spatium occupet; quia rarefactione hoc modo constituta, corpus rarum non occupat

cupat plures, nec majores spatii partes, sed magis distantes inter se, quarum distantia, repletur aliis corpusculis, spatium interjacens occupantibus.

RESPONDETUR. Hanc sententiam ostendere quomodo magis distans spatium occupet, sed non ostendere secundum propositum & intentum difficultatis, negatur enim ob dictas rationes, eo modo, perfici illam occupationem.

Punctum Difficultatis 3.

Proponitur Modus explicandi Rarefactionem.

PRÆMITTO 1. *Quod magis nobis nota sit extensio in ordine ad occupandum majorem locum, quæ occupatio connexa est rarefactioni, hinc de ea utpote notiori discurrendum erit, quæ explicatâ, explicabitur proportionaliter rarefactio, quæ per miraculum posset esse, sine extensione majori ad locum.*

PRÆMITTO 2. *Extensionem in ordine ad locum, esse effectum secundarium quantitatis, adeoque talem ut dictum supra, qui potest haberi ab alio principio, quam à quantitate.*

PRÆMITTO 3. *Sicut quando non in omnes dimensiones equaliter occupatur ab aliquo corpore divisiibili spatium, potest occupari incomparabiliter magis distans, quam ante ut dictum supra, sic potest occupari spatium magis distans, modo sequatur dissolutio aliqua, & divisio partium.* Quod sic explicatur. Dividamus v. g. in quatuor partes oleum rarefaciendum. Prima pars A, sursum assurgit, & secundum aliquas partes discontinuatur ab aliis, & attenuat sese, ad eum modum, quo quis globulum ceræ manu fricat, & illo calefacto, pyramidulam efficit, qua attenuatione posita, assurgit altius pars A, & majori attenuatione posita altius, & sic rursus, quia verò illa pars A, altius assurgendo, relinquit aliqua spatia, hinc ex naturali connexione rerum, quæ est ad impediendum vacuum, fit ut posita dissolutione partis A, ab aliis partibus immediatis, & posita illarum dilatatione, orta ex illa dissolutione, ad illam accurrat pars B, quæ periculum vacui ducit, & sic ulterius faciunt duæ residuæ partes olei.

PRÆMITTO 4. *Hoc potius salvari primo posset quæ fiat ut parum materiæ, manens sub eadem parvitate materiæ, occupet magis distans spatium, adeoque habeat majores dimensiones; quia scilicet dissoluta conjunctione aliquarum partium, & attenuatione, potest fieri magis distans spatii occupatio, ut fieret, dum papaver divideretur in sententia Aristotelis, & contegeret Sphæram orbis universi.* Secundo salvari potest, quæ fiat id sine bilocatione ejusdem partis, quia scilicet dum deserit una pars locum aliquem, & attenuando sese attollit, ut occupet

magis distans spatium, tunc etiam alia pars, dissoluta unione immediata, cum aliis partibus, ob periculum vacui, illuc accurrat: & prior etiam ita dispensat suas partes, ut in altum eant, ita inquam dispensat, ut attendat, an dissolutis partibus aliis, spatium quod ante occupabat repleti possit, quæ attentio, non alia in re est, nisi connexio à natura ordinata, ad implendum vacuum. *Tertio* salvari potest, quæ fiat ut antea partes, quæ nunc magis distans spatium occupant, ante istam occupationem non fuerint penetratæ, quia scilicet in rarefactione ita se habent, sicut papaver, quod in divisione versus aliquas dimensiones, plus spatii occupat, quam ante, quantumvis illæ partes, non fuerint penetratæ in ante. Rursus per nos, non ideo plus spatii à corpore rarefacto occupatur, quia singulæ partes proprium locum obtinent, cum ante rarefactionem plures in eodem loco fuerint, ex hoc enim sequeretur clarè, penetratas illas partes ante rarefactionem fuisse; sed tantum dicimus, alio modo illud spatium impleri; quæ alietas modi implendi, provenit ex calore dissolvente, unionem aliquarum partium, adeoque attenuante, quæ attenuatione posita, sequitur majoris spatii occupatio.

PRÆMITTO 5. *Aliam esse rigorosè hanc propositionem: An rarefactione occupetur majus spatium, & aliam: An occupetur magis distans.* Falsum est quod in rarefactione occupetur majus spatium, cum enim non plures partes entitativas, eisque adnexam quantitatem contineat in rarefactione, quam ante rarefactionem, fit ut rigorosè loquendo, non occupet majus spatium, occupet tamen magis distans, quia hoc ipsa experientia ostendit.

PRÆMITTO 6. *Quod omnes quidem partes spatii occupat corpus rarefactum, & plus, quod non occupabat ante rarefactionem, sed non occupat eodem modo, non tanta spissitudine, non ea continuatione, & cætera similia.* Et quia non eodem modo occupat, fit ut plus spatii occupari possit. Quod autem in omnes dimensiones, æqualiter occupet illud spatium, corpus rarefactum, non occupat autem papaver, si divisione in partes minores & minores posita, tegeter sphæram celorum, oritur id ex fluiditate v. g. olei cujus vis, facilius dispensare partes suas potest, in omnem partem, qualem fluiditatem non habet papaver, hinc in aliquam dimensionem, non nisi se extendit.

PRÆMITTO 7. *Quod sit ista attenuatio.* In re non aliud est, nisi dissolutio partium aliquarum, quæ posita sequitur ut in aliquam dimensionem, partes se porrigant. Imaginare ignem positum, applicetur illi globulus parvus ceræ, positus supra planum aliquod, non facile bibulum, si paulatim calefiat, incipiet se diffundere, adeoque rarefieri, & globulus ille paulatim attenuabitur, ipsaque illa attenuatio, & illa fluiditatis

tatis sequela salvabit illam rarefactionem. *Hinc jam*

EXPLICARI posset Rarefactio, quod fiat per solam partium attenuationem, quarum aliqua dum se versus unam dimensionem porrigunt, ita id faciunt, ut tot partes in eodem loco maneat, quot sunt necessariae ad id, quod antea replebant spatium replendum, una cum vicinis partibus itidem attenuatis & dissolutis, totam illam & prioris & novi spatii occupationem, in modum occupandi referendo, hoc est, quod non tanta spissitudine occupetur idem spatium. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT plenè, licet in aliqua materia sustineri possit, non satisfacit inquà plenè, quia evidens est, in oleo rarefacto totum illud spatium occupari, quod & ante, & simul novam aqualem, vel majus, hinc in nullas dimensiones est minor occupatio spatii, & si secundum unam dimensionem, occuparet corpus rarefactum, magis distans spatium, posset sustineri prædicta explicatio. Unde ergo provenit, ut in omnes dimensiones spatium majus occupetur? Solùm ergo illa attenuatio, salvat aliquid rarefactionis, nempe diffluentiam partium vel earum secundum aliquam dimensionem, ad distantius spatium exportationem. Hinc ut commodius idem explicetur, sit

Punctum Difficultatis 4.

Explicatur Rarefactio.

PRÆMITTO 1. *Quantitatem secundum effectum suum formalem spectatam, ita cum illo connecti, ut ille effectus sine quantitate haberi non possit.* Ratio quia effectus formalis primarius, importat, etiam ipsam formam entitatemque ejus, entitas autem formæ, non potest poni sine entitate formæ. Hoc tamen non obstante, effectus formalis secundarius suppleri potest à Deo, & poni sine quantitate, ut dictum supra.

PRÆMITTO 2. *Quod est effectus formalis secundarius alicujus formæ, pro statu connaturali, potest esse effectus formalis primarius formæ.* Sic v.g. motus progressivi effectus formalis secundarius est, facere præsens localiter. Jam autem ipsius ubi, in sententia modalium prædicta præsentia, est effectus formalis primarius. Rursus quæ in combinatione aliqua qualitatium sunt quid primum, in alia combinatione sunt quid secundarium, ordinariæque effectus formales secundarii, à pluribus etiam principiis proficisci possunt, ut videre est in calefactione. Quæ omnia resolvuntur in principium negativum non repugnat. Consequenter fieri potest, ut extensio in ordine ad locum quæ est non nisi effectus secundarius quantitatis, sit effectus formalis primarius, alicujus alius formæ.

PRÆMITTO 3. *Attendendo ad verba Aristotelis, & retinendo sine ulla distinctione definitionem ipsius, videtur esse de essentia rarefactionis, actualis extensio in ordine ad locum, priori majorem.* Jam autem Aristot. definit raritatem per mensurabilitatem, definit enim illam per majores dimensiones, quam ante, major autem dimensio, est per ordinem ad locum: nam quæ non habent extensionem in ordi-

ne ad locum, nec dimensiones habent; hinc actualis extensio in ordine ad locum, videtur esse definitivè raritas; quæ extensio, non est nisi secundarius effectus quantitatis. Quod ut ulterius explicetur.

PRÆMITTO 4. *Quod rationes superiores ab inferioribus restringantur.* Ut videre erit in omnibus Categoriis, consequenter etiam raritas, dimensionem & extensionem in ordine ad locum, quæ est illi communis cum quantitate, restringere ad se aliquomodo debet, quod restrictivum posset in præsentia poni, quia scilicet Raritas, facit corpus esse in majori loco, quam facere possit quantitatem, seu quod in idem recidit, facit parum materię esse, sub majoribus dimensionibus, quæ phrasim commodior est, ne positivum quid, qualis est Raritas, per aliquid negativum, h. e. per præstare, quod non præstat Quantitas.

PRÆMITTO 5. *Esse possibilem talem qualitatē, quæ faciat parum materia, retenta eadem entitate partium materia, occupare plus spatii quam possit facere quantitas.* Ratio. Tum quia quamvis extendat quantitas corpus quantum, faciatque ne illæ partes penetrent, non tamen extendit tantum, quantum extendi possint ab alio principio, à se condistincto, quæ enim in hoc repugnantia? Tū quia, materia seipsa non habet extensionem localem, & sublata quantitate, non nisi ad punctum loci redigeretur. Habet tamen capacitatem ut accessu quantitatis, plus quam indivisibile spatii occupet. Ergo etiam poterit habere capacitatem, ut quavis parum illius, non possit ex vi quantitatis, esse sub magnis dimensionibus, possit esse ex vi alicujus alius principii. Tū quia in omnibus formis hoc apparet, ut quod una facere non potest, possit alia, sic nigrum non disgregat visum, disgregat album. Ergo etiam quantumvis quantitas parum materiae non possit ponere sub magnis dimensionibus, poterit ponere alia forma physica h. e. raritas. Cæterum recedendo à phrasia Aristot. potest dici raritas, qualitas, ejus, quod habet parum materiae, plus extensiva, quia videtur diminutio ad extensionem illam sequi. *Hinc*

DICENDUM est. *Raritatem esse qualitatem superadditam naturæ parum materiae amplius extendere.*

PROBATUR 1. Quia ex una parte talis qualitas non implicat contradictionem, ut colligitur ex præmissis. Ex altera parte, nihil deest quominus dicatur defacto poni illa qualitas, dum perficitur Rarefactio.

PROBATUR 2. Quia impossibile est poni effectum primum, sine ipsa forma. Ergo cum possibilis sit forma, seu qualitas, ejus effectus formalis, ut suppono primarius, sit esse extensivum plus, quamvis sit parum materiae, si hic effectus ponatur, hoc ipso ponetur & forma.

PROBATUR 3. Quia per dictam qualitatem commodè salvantur, quæ in præsentia difficultatem habent. *Salvatur primo.* Quomodo parum materiae, possit admittere magnas dimensiones, quia scilicet materia de se est capax, ut stante sua parvitate, majores, ut inquit Aristot. dimensiones habeat. Ex altera parte, qualitas ista, est ejus naturæ, ut capacitatem hanc materię expleat, sitque, ut retenta parvitate majores di-

† (D)

mensio.

ensiones habeat. *Salvatur secundo* quod fit ut materia, sine bilocatione, spatium occupet magis distans, quam ante, quia tota occupatio spatii, debita est materię, non ratione præcisę sui; hinc spoliata omni quantitate non nisi in puncto existeret. Quod si occupatio spatii, debita sit materię non ratione sui, quantumvis certum jam spatium occupet ratione quantitatis, potest majus occupare ratione alius principii, quod dicimus esse qualitatem rarefactivam, & sicut posito, quod materiam spoliatam quantitate, adeoque redactam in punctum, accedens quantitas extendat, & faciat occupare spatium divisibile, non sequitur bilocari materiam, ita nec bilocabitur in præsentia. *Salvatur tertio.* Qui fiat ut ante rarefactionem non fuerint partes penetratę, quia penetratio vel illis competit, quę non habent quantitatem, singule autem partes supponuntur habere suam quantitatem, vel illis, quę cum habeant quantitatem, in eodem tamen sunt loco, cum vi illius quantitatis, possint non esse in eodem loco. Quod ex dicta explicatione non sequitur, quia non dicimus ante adventum hujus qualitatis occupasse aliquas partes eundem locum, cum alium occupare potuerint, vi ejus, quam retinent quantitatis, sed tantum non occupasse majorem, quem alias, vi superadditę qualitatis, occupare possent.

Punctum Difficultatis 5.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR 1. Illa qualitas, & esset quantitas, quia non haberet quo distingueretur a quantitate, & non esset ut supponitur.

RESPONDETUR. Illam qualitatem distinctam fore a quantitate, quia non est uniusq; formalis idem primarius effectus, & qualitas illa adferet, extensionem localem talem, qualem non potest adferre quantitas.

INSTATIS. In quantitate non admittitur intensio, ergo nec in effectibus illius, sive primariis, sive secundariis, per nos autem adstruitur in extensione intensio, quia scilicet per raritatem redditur parum materię, potens plus spatii occupare, quam possit cum sola quantitate.

RESPONDETUR. In hoc qualitas raritatis comparata ad quantitatem similis est intensioni, quia sicut intensio fit receptione graduum in eadem parte subjecti, sic & illa raritas ibi recipitur, ubi est quantitas. Sed hoc in raritate non arguet intensiorem, quia quęcumq; alia accidentia recipiuntur, ubi recipitur quantitas, & tamen non dicitur hoc ipso jam fieri intensio. In hoc autem qualitas raritatis deficiet ab intensione, quia intensio ad idem ponendum, licet profectiori modo tendit. Jam autem non ad idem ponendum tendit qualitas & quantitas raritatis, nam quantitas tendit ad ponendam materiam proportionatam quantitati, in loco æquali suę quantitati. Jam autem qualitas raritatis, tendit ad ponendum parum materię, sub majoribus dimensionibus, & sicut non intenditur albus, per positionem lucidi, quia longè diversę rationis est qualitas lucis, & alba-

dinis; Sic nec intenditur quantitas per raritatem, imò magis inter se opponuntur raritas & quantitas, quam albedo & lux, quia positio unius, non involvit aliquid oppositum alteri; jam autem positio raritatis, involvit aliquid oppositum quantitati, quia majus, æquali est oppositum. Jam autem quantitas exigit æqualem dimensionem materię, raritas autem majorem adferre debet, cum debeat ponere parum materię sub magnis dimensionibus. Unde in eo casu, quo parum materię ponatur sub magnis dimensionibus, non supplebitur entitas materię, sed eadem manens, accessu dictę qualitatis aliter se habebit, in ordine ad occupandum locum, si illi accedat novum principium, h. e. qualitas rarefactiva, & sicut accessus qualitatis ponens materiam in spatio divisibili, non supplet defectum materię, ita nec supplebit illa qualitas.

OBJICITUR 2. auctoritas Aristot. Qui quarti Physicorum textu 84. docet raritatem fieri nulla re de novo accedente. Et capite de qualitate, negat raritatem esse qualitatem.

RESPONDETUR. Docet Aristot. raritatem fieri nullare, h. e. substantiã, quę Res est sine addito, adveniente. Non negat autem fieri illam aliquo, quod est rei, h. e. accidente, adveniente. Secundo loco autem considerat raritatem, secundum quod dicit solam situationem corporis rarefacti, quę non est qualitas, non consideratur autem secundum principium, vi cujus parum materię ponitur sub magnis dimensionibus. Unde etiã 7. Physic. textu 11. & 15. numerat raritatem inter qualitates.

OBJICITUR 3. a recentiori Suar. Ex vi conclusionis sequitur, etiam Angelum rarefieri & condensari posse, per qualitatem productivam ejus ubiatis, vicarius in majori vel minori spatio potatur.

RESPONDETUR. Negando sequelam, quia definitivè raritas est parum materię, sub magnis dimensionibus. Materia autem non competit Angelo.

OBJICIT 4. Oviedo. Quando corpus densum rarefit, spatium quod occupabant omnes partes corporis, dum erat densum, occupatur modo v. g. medietate earundem partium, sed antea correspondebant omnes partes corporis, partibus spatii, ita ut adæquate commensurarentur partes corporis, cum partibus spatii. Ergo modo cum eadē partes corporis paucioribus spatii partibus correspondeant, non poterunt adæquate commensurari, ita ut cuilibet parti corporis, ab aliis distinctę, distincta pars spatii, reliquis spatii partibus, correspondeat.

RESPONDETUR. Cum commensuratio spatii, proveniat in materia, ut dixi ab aliquo principio superaddito, dico quod ante rarefactionem erat adæquatio inter partes loci, & partes localis ex vi quantitatis. Quando autem non est adæquatio, sed pars loci potest occupare totum locum, fit id ex vi alius principii, nempe qualitatis, quę est rarefactio. Nec inde sequitur ulla bilocatio, sicut non sequitur, dum materiam in punctum redactam extendit adveniens quantitas, per spatium divisibile.

INSTAT 1. Pauciores partes aliquotę spatii correspondent partibus aliquotis corporis jam denis,

jam densi, quam antea respondebant eisdem numero partibus corporis rari. Ergo vel antea dabatur illorum bilocatio, vel modò datur eorum penetratio.

RESPONSUM supra in argumento 3. pro conclusionem ad hanc objectionem.

INSTAT 2. idem. Non possunt esse partes maiores, quin sint plures, ergo si correspondeant corpori raro maiores partes spatii, quam corpori denso, correspondebunt etiam plures partes. Antecedens probatur, quo pars est maior, est magis divisibilis, quo magis divisibilis, continet in se plura membra dividenda, sed hæc membra dividenda sunt partes. Ergo quo partes sunt maiores, sunt plures, sicut plures partes absolute, & non solum majores, continet totum, quod componitur tribus ulnis, quam totum, quod componitur tribus palmis.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum. Quod ostendit materiam redactam in punctum, cum postea per quantitatem partes majores acquirunt, acquirere plures, & tamen supponitur eadem manere materia. Directè autem dici potest non possunt esse partes entitative majores, quin sint plures entitative; possunt tamen esse majores quoad dimensionem, & non plures quoad entitatem. Unde posita divisione corporis rari, non plures reperientur partes entitative, sed eadem reperientur, majoris spatii occupativæ.

OBJICITUR 5. Partes quantitatis ante condensationem non erant penetratae, sed una extra aliam in loco sibi adæquato. Sed quantumvis novum modum in condensatione acquirant, non potest poni quælibet in loco minori, quia non potest esse nisi in loco adæquato sibi, nec possunt duæ poni in eodem loco, quin penetrarentur.

RESPONDETUR. In condensatione poni corpus in loco adæquato sibi, adæquatione exigita à quantitate, consequenter sine penetratione; non tamen in condensatione ponitur corpus in loco adæquato sibi, ex vi alius principii, hoc est, qualitatis rarefactivæ, adeoque sine bilocatione, quam evitat qualitas rarefactiva.

OBJICIT 6. Arriaga. Per nostram sententiam non potest salvari quomodo fieri possit, ut unum corpus dum rarefit, aliud non densetur.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum contra corpuscula per quæ salvatur raritas, apud illum; contingit autem id sine condensatione, quia unum corpus cedit alteri loco, & quia retinet eandem quam in ante extensionem, non densatur de novo.

OBJICIT 7. idem. In principiis nostris salvari non posse, cur repugnet vacuum; nec item explicari, cur scilicet ferrum, lapides & cætera similia corpora dura, etiam si ferè ardeant, non tamen rarefiant.

RESPONDETUR. Primæ difficultati iisdem terminis satisfieri, quibus satisfacit Arriaga, quia scilicet quælibet pars materiæ, quantitate affe-

ctæ, debet habere suum locum adæquatum, & non potest minorem occupare. Si autem materia non occupat minorem locum, non datur periculum vacui. Secundæ difficultati satisfieri, quia pro dispositione introducendæ qualitatis rarefactivæ, requiritur mollicies corporis, quæ quia non habetur in ferro, non rarefit.

DIFFICULTAS III.

De Opposita Rarefactioni Densitate.

DIFFICULTAS in hoc est: An scilicet Condensatio sit qualitas realiter superaddita, sicut & raritas, an non? Videtur enim ex una parte non esse quid superadditum, sed nihil aliud esse quam ipsum corpus extensum in ordine ad locum, extensione proportionata principio, quod est quantitas. Quod si interdum occupat minorem locum, quam occupant etiam sine raritate, id rejici debet in extramissionem, vel intercepti aeris vel partium subtiliorum. Ex altera parte videtur debere poni aliquid superadditum, eo quod contrariorum eadem debeat esse ratio, & si non salvatur raritas per interceptionem corpusculorum, nec salvabitur densitas per eorundem extramissionem. *Circa hanc difficultatem*

ASSERO 1. *Hæc difficultate premi etiam alias sententias.*

RATIO. Quia quamvis ponatur non fuisse corpus rarefactum, consequenter nec intramissa corpuscula rarefactiva, nihilominus experimur, rem interdum minorem locum occupare quam ante, adeoque esse sub minoribus dimensionibus, unde illa minoritas, non ex corpusculis rarefactivis extramissis, quia supponitur corpus non fuisse rarefactum in ante, non ex diminuta sola quantitate, & non diminuta materia, quia nullum agens naturale est separativum quantitatis: unde ergo illa imparitas dimensionum? Neque valet si dicas. Non dari corpus, quod non sit rarum, adeoque quod non habeat corpuscula extramittenda, si enim per corpus rarum intelligatur porosum, de hoc in præsentem non agitur, sed si agitur de corpore raro, sicut hic sumitur, ne quidem oppositi id dicent.

ASSERO 2. *Accipiendo condensationem non nisi pro reductione corporis ad dimensiones proportionatas, & quantitati quam habet æquales, ita ut corpus intelligatur non nisi eum locum occupare, qui illi debetur, cum est in naturali sua consistentia, talis condensatio consistit, non nisi in aliquo negativo, nempe in carentia qualitatis, quæ corpus sub majoribus dimensionibus ponat, h. e. in carentia raritatis, ita ut illa densitas, non sit aliud in Recto, nisi ipsa materia quantificata, & occupans locum suæ quantitati proportionatum, & prout dicit negationem principii sub majoribus dimensionibus eandem materiam ponentis.*

RATIO Asserti, quia nulla necessitas est positivæ entitatis superaddendæ.

ASSERO 3. *Accipiendo condensationem quæ corpus minus spatii occupet, quam illi debetur in statu*

connaturali, sua consistentia, ea condensatio debet referri in expulsionem partium subtiliorum, compactiorem pororum qualitatis rarefactivæ carentiæ, &c. similia. Quando autem est singulariter notabilis, magnæ materiæ ad parvas dimensiones contractio, & quæ in causas adlatis sufficienter referri non posset, probabiliter dici posset, dari qualitatem ita condensativam.

RATIO. Quia talis qualitas non videtur repugnare. Est hæc secunda pars asserti ut vides hypothetica.

DICES 1. Illa qualitas nullo modo est necessaria.

RESPONDETUR. Hoc argumento non probari ejusdem impossibilitatem. Supposita autem qualitatis ejus possibilitate, necessitas ejus ponendæ deducitur, ex adlatis sub hypothesi.

DICES 2. Illa qualitas vel faceret, ut non occupet tantum locum corpus, quantum exigit quantitas, vel non faceret. Non primum, quia faceret penetrare sese partes. Non secundum, quia hoc non esset necessarium.

RESPONDETUR. Cum penetratio corporum sit impossibilis naturaliter, non faceret illa quantitas penetrari inter se partes, faceret tamen sine penetratione minus spatium occupantes, cum non adesset aliud principium occupationis majoris spatii.

DICES 3. Vi hujus doctrinæ admitti intentionem majorem vel minorem densitatis.

RESPONDETUR. Sicut potest esse magis vel minus aliquid rarum, ita potest esse magis vel minus densum.

DISPUTATIO II.

De Alteratione, Intensione, Remissione.

Generationi substantiali succedit, Generatio Accidentalitatis, quæ Alteratio dicitur. Et quia Alteratio appropriatius qualitatibus convenit, pensanda primo est qualitatis natura quæ quidem si exacta habeatur, per definitionem haberi debet, licet eam non sit obvium reperire. *Hinc*

PRÆMITTO. Quid sit Qualitas. Plures definitiones ponunt Suarez uterque, Arriaga & Oviedo, easque refutant, quos consule. Recentiorum explicationes pensanda.

EXPLICAT 1. Arriaga. Quod qualitas sit accidens absolutum. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia probabilius est contra Arriaga, quantitatem esse distinctam realiter à substantia, quo casu, illa erit Accidens, absolutum, & tamen non erit qualitas. Ergo qualitas non est accidens absolutum, saltemque non repugnat quantitas distincta realiter, quæ certe erit accidens absolutum, & tamen non erit qualitas. Tum quia per merum genus, non rectè definitur species. Ly autem Accidens absolutum est genus, quia ens absolutum, rectè dividitur in substantiam absolutam, & accidens absolutum. Sub quo tum primum ponitur qualitas, quam esse non nisi unicam speciem hujus generis, non probatur. Tum quia ut arguit Oviedo, vel nomine accidentis absoluti, intelligitur accidens non dicens relationem ad aliud, & sic definitio non competit actibus vitalibus, qui dicunt ordinem ad principium, à quo producantur. Si autem nomine accidentis absoluti intelligat, accidens reale, prout enti modali opponitur, & sic non congruet principiis Arriaga, qui dicit præsentiam esse entitatem realem, & tamen præsentia non est qualitas. Casu quo quis concederet, ubi illud, esse qualitatem, non urgeret argumentum.

EXPLICAT 2. Oviedo controversia 8. Meta-

physica, punct. 1. Qualitatem dicitque illam esse accidens, quod secundum rationem superiorem prædicamenti, tantum sequitur actualitatem perfectam. In idem recidit Recentior Suarez. Quod sit accidens intrinsecum, quod tantum sequitur actum substantialem. Nomine autem actus intelligunt vel formam in composito, vel esse substantiale actuale, si non sit compositum, quale est esse Angelicum. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia est obscura, non satis enim, liquet, quid velit sibi illud Ly secundum rationem superiorem prædicamenti, continet etiam hæc definitio terminos superfluos contra leges bonæ definitionis, quia ratio superior prædicamenti qualitatis, est Accidens, ad quid ergo idem bis ponitur, nempe Ly accidens & Ly secundum rationem superiorem. Tum quia dispositiones, quæ tales, sunt qualitas, de iisquæ tanquam de Specie Generis, Qualitas prædicari potest: & tamen dispositiones quæ tales naturæ sunt, non sequi, sed antecedere actualitatem perfectam. Quod ipsum ulterius proponitur. Non implicat qualitas antecedens actualitatem perfectam. Ergo de ratione qualitatis non est sequi actualitatem perfectam, possibilisquæ est materia, quæ quæ talis exigit aliquam certam qualitatem perfectam, ad eum modum, quo præsens materia exigit Quantitatem, licet præsens materiæ, non competat determinatam qualitatem exigere. Tum quia in istis quæ sunt composita, rationem actualitatis perfectæ per eosdem, habet non nisi ipsa forma, qualitatemquæ uterque docet sequi formam, possibilis est autem qualitas, quæ neque solam formam, neque solam materiam, sed compositum sequatur. In explicatione etiam Suarii desideratur insuper, quid sit qualitatem esse accidens intrinsecum, omne enim accidens, hoc sensu est intrinsecum, quia natum est inherere substantiæ.

EXPLI-